Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2020

I.
II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.
IX.
X.
XI.
XII.

Ľudia pre lesy, lesy pre ľudí

Letela husička

1. Letela husička,
letela zvysoka,
šuhaj dobrý strelec
[:strelil jej do boka.:]

2. Odstrelil jej krídlo
aj pravú nožičku,
horko zaplakala,
[:sadla na vodičku.:]

3. Už som milý Bože,
už som dolietala,
už som svoje štyri
[:deti dochovala.:]

4. Moje štyri deti
na kameni sedia,
kalnú vodu pijú,
[:drobný piesok jedia.:]

4. Príhovor generálneho riaditeľa
Reorganizácia je zmena, ktorá prináša množstvo emócií a dáva tiež priestor pre šírenie dezinformácií. Ako by mal štátny podnik LESY SR vyzerať po jej realizácii.

5. Zvolenské Lesnícke dni tentokrát netradične
Covid 19 ovplyvnil naozaj všetko. A tak sme si tentokrát Lesnícke dni vo Zvolene odskúšali úplne v inej verzii. Či je toto podujatie vhodné označiť značkou Lesníckych dní je na zvážení.

6. Spolupráca OZ Žarnovice s Odštepným závodom lesnej techniky
Na zabezpečenie plynulosti a efektívnosti výroby je nutné udržiavať resp. rekonštruovať lesné odvozné cesty. Prinášame stručný prehľad toho, ako sa tejto oblasti lesnej prevádzky zhostil OZ Žarnovica v rokoch 2019-2020.

8. Koníček bez slov
Sú kolegovia, ktorí toho veľa nenahovoria a predsa majú záujmy, ktoré nemôžu ostať bez povšimnutia. Poďme si spoločne popásť oči na kráse, akú dokáže zachytiť trpezlivosť jedného z nás.

9. Útulňa Gálová
Kde je vôľa, je aj cesta. A keď sa nehádžu polená pod nohy aj bez akejkoľvek finančnej injekcie dokážu turisti, lesníci a všetci nadšenci vytvoriť niečo tak neuveriteľné ako je Útulňa Gálová. Tá od roku 2019 zdobí Stromíš, jedno z miest, ktoré prechádzajúci cestou hrdinov SNP iste neobídu.

10. Prvá medvedia púť
Kto by to bol pred 40 rokmi povedal, že medveď hnedý bude na Slovensku taký hojný. Iste sa o tom nesnívalo ani štvorici lesníkov, ktorých úlohou bol odchyt a transport medvedice s dvomi mláďatami zo stredného Slovenka k ukrajinskej hranici. Ako prebiehalo plnenie tejto úlohy, nám sprostredkoval priamy účastník.

12. Ženy – lesníčky na Gemeri
22. ročník celoslovenského stretnutia lesníčok sa od 20.8.-23.8.2020 konal na Gemeri. Pod záštitou Klubu žien pri Slovenskej lesníckej komore, LESOV SR, š.p. sa zorganizovania stretnutia podujal Odštepný závod Rožňava.

14. Produkcia diviny na Slovensku
Ako je to s problematikou produkcie diviny na Slovensku sa dozvieme prostredníctvom faktických informácií z odborného príspevku Ing. Jozef Bučko, PhD. z NLC a nášho kolegu Ing. Petra Kurica.

16. „Mišo“
Život píše skutočne jedinečné a neobyčajné príbehy. Niektoré zapadnú v prachu spomienok, iné sa šťastím a rôznymi cestičkami dostanú na svetlo. A práve v čase jelenej ruje prinášame krátku poviedku zo života horárky Anna Gertliovej.

17. Lesníctvo Rumunska
Predstavujeme si ďalšiu z európskych krajín, v ktorej zalesnená plocha tvorí 26,3%. Od roku 1991 je 96% lesnej pôdy vo verejnom vlastníctve a štyri percentá sú súkromným majetkom.

18. Huncokári – Sklené Huty II
Musím sa priznať, že aj pre mňa osobne bol pojem „Huncokári“ doteraz úplne neznámy. Aký bol ich život, kde žili, odkiaľ prišli na naše územie, ale tiež aké mali zvyky a tradície si predstavíme v dvoch číslach nášho časopisu.

20. Lesnícke osobnosti
Alžbeta Némethyová – V tomto čísle si pripomíname sté výročie narodenia prvej dámy slovenského lesníctva, to aká bola jej životná cesta a čím sa zapísala práve do lesníckych dejín.

Lesník
časopis zamestnancov LESY Slovenskej republiky, štátny podnik
september 2020

Redakčná rada
Ing. Jozef Bystriansky
Mgr. Pavel Machava
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský
Šéfredaktor:
Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Stáli prispievatelia:
Ing. Milota Nádvorníková (mn)
Mgr. Lucia Čekovská
Ing. Zdenko Kováč
Lucia Matejová
Ing. Viliam Stockmann, CSc.
Ing. Martina Velká

Grafická úprava:
Ing. Peter Valach

Foto na obálke:
Ing. Zdenko Kováč

Adresa redakcie:
LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

„Ak si skutočne myslíš, že už nemáš nič, spomeň si na tých, ktorí majú ešte menej."

Každý deň prináša človeku možnosti voľby. Vyberáme si školy, rozhodujeme sa v oblasti kvalifikácie a potom si vyberáme pracovisko, na ktorom sa môžeme realizovať a pre ktoré vieme byť osožní. Zmyslom človeka je byť šťastný, a preto to nemá to byť len práca, ktorej výsledkom je výplata. Malo by to byť niečo, čo nás v živote napĺňa a posúva ďalej.

No niekedy nás proste život postaví pred situácie, ktoré nás dostanú na kolená. Už v štádiu ohrozenia nami zmietajú emócie a objavuje sa pocit krivdy. A hoci málokedy máme odvahu vysloviť svoj názor nahlas, práve toto obdobie spôsobí, že si dokážeme nájsť čas na porovnávanie sa s druhými... Odrazu neostávame len pri svojich názoroch, odrazu sme schopní vynášať súdy a tvoriť úsudky. Konečne nás niečo prebudí z letargie, konečne dokážeme vidieť to, čo by sme boli schopní urobiť, no nikdy sme neurobili. Zmeny sú okamihy, ktoré dokážu zmeniť aj nás. A akokoľvek zlé sa na prvý pohľad môžu zdať, v konečnom dôsledku nás posunú niekam, kde by sme inokedy sami neboli schopní zájsť.

Každý sa občas ocitne v situácii, kedy stráca zem pod nohami. Vtedy si spomeniem na citát, ktorý som ešte ako malé dievčatko objavila v pamätníčku mojej mamy. Neviem, prečo si pamätám práve tento, ale neraz mi pomohol urobiť ďalší krok do neznáma.

„V živote je často ako na hodine matematiky. Pracuješ na daných Ti úlohách, ktoré však stoja námahu. Niekedy sa zastavíš, zamyslíš a počítaš ďalej. Inokedy sa pomýliš a chceš chybu napraviť. Neskoro však... cengá. Dôležité je i tak predsa, nevzdať sa a začať znova. Veď svitne nový deň."

Anna Sliacka

21. Pero pre Dalajlamu

Drevené perá z jeho tvorby vlastnia viaceré známe osobnosti, čo je na nich také netradičné a neobyčajné si predstavíme v najbližších pár riadkoch.

22. 75. výročie založenia lesníckeho časopisu Poľana

Časopis „Poľana" začal vychádzať v Bratislave už v decembri 1945 ako celoslovenský lesnícko – drevársky časopis. Vydávala ho Lesnícka a drevárska ústredňa, neskôr ďalšie inštitúcie...

24. Hrad Tematín

Ďalším z hradov, ktorého pozostatky sa nachádzajú na pozemkoch v správe nášho podniku je známy najmä v okrese Nové Mesto nad Váhom. Jeho ruiny, ktoré momentálne podliehajú rekonštrukciám zo strany dobrovoľníkov, sa nachádzajú na svahoch Považského Inovca.

25. Cenník zverina

Koľko stojí zverina z produkcie štátneho podnik LESY Slovenskej republiky je sumarizované v priloženom cenníku, ktorý pripravili zamestnanci odboru poľovníctva.

25. S Ceauşescem na lovu

To aké negatívne pocity dokáže vyvolať kniha prinášajúca „poľovnícke" zážitky, sa môžete presvedčiť pri čítaní diela z pera Vasile Crişana.

26. Uveríte

Ak sú Vaším koníčkom viacdňové túry po slovenských horách, máme pre Vás jednu dôležitú informáciu. Vo Veľkej Fatre, popri Mandolíne a ďalších útulniach, pribudne neobyčajné miesto, kde môžete skloniť hlavu. No má to jeden háčik, ale o tom už viac v našom príspevku.

26. Tajnička • Zasmejte sa • Recept

27. Vlniaca sa zem

Vlnami charakteristický pieskovcový skalný útvar v arizonskej divočine Paria Canyon-Vermilion Cliffs Wilderness, ktorý sa formoval počas miliónov rokov veternej erózie v piesku Navajo, ročne láka tisícky nadšencov.

27. Kalendárium • Erby s nádychom lesa • Jubilea

28. Cisárove nové šaty sú drevené

„Umenie je všeobecne ako nové cisárske šaty – veriť je vidieť, skôr ako vidieť je veriť. Ľudia sa na moju prácu prišli pozrieť s očakávaním, že je výnimočná. Pomohlo mi to získať silnú miestnu podporu. To je veľmi dôležité", prezrádza umelec Fred Colegow.

Príhovor generálneho riaditeľa

Vážené kolegyne, kolegovia,
keďže negatívne emócie a skreslené informácie sa šíria geometrickým radom, rád by som prispel faktami k procesu pripravovanej reorganizácie.

V prvom kroku sme posudzovali lesné obvody, ktorých počet sa na základe podkladov zo závodov zvýšil z 936 na 983 (pritom dnes máme 100 neobsadených lesných obvodov). Nasledovala komisia, ktorá tvorila obsadenie budúceho „veľkého" závodu. Po pripomienkovaní sme uzavreli počet zamestnancov OZ na 32. Po zadefinovaní parametrov lesnej správy sme z úrovne GR navrhli optimalizáciu lesných správ s obsadením ústredia LS v počte 1+4. Malo by dôjsť k redukcii LS zo súčasných 129 na 83. Vzhľadom k tomu, že my nie sme tí, ktorí majú podrobnú znalosť regiónov, pozvali sme minulý týždeň zástupcov závodov (riaditeľ + poverený VTÚ) na stretnutie. Riadiaci pracovníci na OZ majú posúdiť navrhnuté členenie a v prípade nezrovnalostí, logických chýb, prípadne iných nedostatkov majú vytvorený priestor na argumentáciu. Dostali

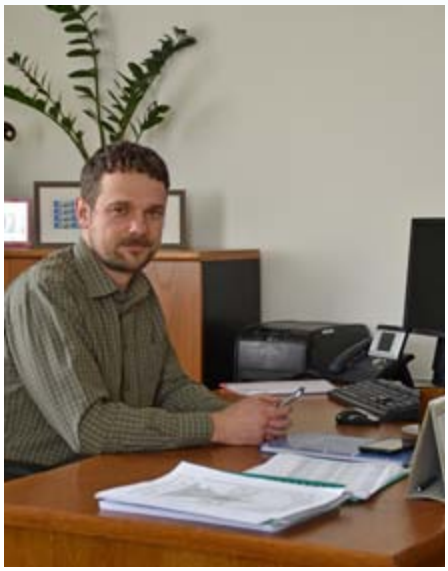

za úlohu určiť sídla budúcich lesných správ. Toľko k procesu, ktorý v súčasnosti prebieha. Týmito krokmi znížime počet vedúcich, administratívnych pracovníkov a navýšime počty ľudí v prevádzke. Na osobných nákladoch predpokladáme úsporu cca 4.000.000 € ročne. Ďalšie úspory budú na prevádzke a údržbe budov. Výsledok je taký, že skončí 107 zamestnancov. Toto číslo bude pravdepodobne o niečo vyššie, keďže nie každý nájde uplatnenie v prevádzke, resp. nebude ochotný dochádzať.

Reorganizácia nie je, a nikdy nebola, riešená od stola. Do každej fázy prípravy bol zapojený širší okruh ľudí. Samozrejme, že mnohí sú dotknutí, že prizvaní neboli, to však nijako nenižuje kvalitu získaných výstupov.

Zmena, ktorá nás čaká, bude náročná, je však nevyhnutná. Je potrebné vnímať širšie súvislosti (spoločnosť, krajinu), nielen LESY SR. LESY ČR pripravujú rozsiahlu reorganizáciu, rovnako tak Poľské štátne lesy budúci rok idú reorganizovať, to iste sa týka štátnych lesov na Ukrajine.

Bol by som nerád, keby ľudia, ktorí v budúcom systéme vidia ohrozenie svojich miest, vytvárali negatívne emócie.

LESU ZDAR!

Ing. Matej Vigoda
generálny riaditeľ

Zvolenské Lesnícke dni tentokrát netradične

„Lesníci, nečakajme, kým nás bude budúcnosť inšpirovať. My inšpirujme budúcnosť.“ Toto bola jedna z hlavných myšlienok slávnostného príhovoru ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Jána Mičovského dňa 4. septembra 2020 pri príležitosti otvorenia Lesníckych dní vo Zvolene. Hoci išlo už o 14. ročník podujatia, predsa len sa v mnohých ohľadoch líšil od tých predchádzajúcich.

Lesnícke dni vo Zvolene, meste slovenského lesníctva, sú každoročne symbolickým štartom jarných zalesňovacích prác i regionálnych lesníckych dní konaných v rôznych mestách po celom Slovensku. Tentokrát však aprílový termín konania nahradil jesenný, septembrový a zvolenské námestie plné ľudí, stánkov a lesníckych aktivít pre verejnosť vystriedala komorná atmosféra Lesníckeho a drevárskeho múzea. Áno, súčasná epidemiologická situácia zmenila v tomto roku mnoho našich zaužívaných zvyklostí. Avšak, septembrové slnko naplánovanému podujatiu prialo a predstavitelia lesníckych organizácií sa aspoň v obmedzenom počte, bez účasti širokej verejnosti, mohli zísť pri malom pódiu na záhrade Lesníckeho a drevárskeho múzea, aby oslávili svoj sviatok.

Po úvodnej modlitbe horára Ladislava Alcnauera a hudobnom vystúpení oceňovaného gitaristu Daniela Bíleka nasledovali príhovory generálneho riaditeľa štátneho podniku LESY Slovenskej republiky Mateja Vigodu a primátorky Zvolena Lenky Balkovičovej, ktorí privítali hostí na pôde mesta i múzea ako organizačnej súčasti štátneho podniku LESY SR. Po nich sa slova ujal p. minister Ján Mičovský, ktorý sa vo svojom príhovore dotkol viacerých aktuálnych tém, ako sú budúcnosť slovenského lesníctva, prírode blízke hospodárenie v lesoch, dotácie do lesného hospodárstva, komunikácia lesníkov s verejnosťou, ale i pokles záujmu o lesnícke vzdelávanie na Slovensku. Zároveň však vyjadril presvedčenie a vieru v to, že budúcnosťou lesníctva sú ľudia a mnohé nie celkom správne fungujúce veci je ešte stále čas zmeniť.

Následne sa už prítomným hosťom v mene hlavného organizátora podujatia prihovoril poverený generálny riaditeľ Národného lesníckeho centra Peter Balogh a spoluautorka pripravenej výstavy „Lesy a biodiverzita“ Dana Chlpošová z Ústavu lesníckeho poradenstva a vzdelávania.

Interaktívna výstava „Lesy a biodiverzita“ s podtitulom „Príliš vzácne, aby sme ich stratili...“, ktorú slávnostným prípitkom otvoril p. minister Ján Mičovský, sa stala akýmsi symbolom a hlavným výstupom tohtoročných Lesníckych dní vo Zvolene. Expozícia zdôrazňuje nenahraditeľnú úlohu lesov pri zachovaní druhovej rozmanitosti svetových ekosystémov. Dotýka sa aktuálnych otázok zmeny klímy, ekosystémových služieb a prírode blízkeho hospodárenia v lesoch, a to všetko hravou formou zrozumiteľnou aj pre najmenších návštevníkov. Keďže bola dizajnovaná ako putovná výstava, svoje miesto nájde po Lesníckom a drevárskom múzeu postupne vo viacerých lesníckych a múzejných inštitúciách v rámci celého Slovenska. Lesníci tak budú môcť aspoň takýmto spôsobom predstaviť svoju činnosť a starostlivosť o lesné porasty verejnosti.

Pri príprave výstavy „Lesy a biodiverzita“ sa odbornou pomocou, ale aj poskytnutými exponátmi zo zbierkového fondu podieľal kolektív zamestnancov Lesníckeho a drevárskeho múzea. Okrem toho pripravil aj samostatnú miniexpozíciu „Porádek hor aneb lesuw zachování“ venovanú 250. výročiu slovenského vydania prelomového tereziánskeho lesného poriadku. Ten určoval podmienky ťažby dreva a pestovania nových lesov. Výstava pripomína nielen historickú dôležitosť a bohatú minulosť slovenského lesníctva, ale poukazuje tiež na to, že práve lesný poriadok Márie Terézie ako prvý zakotvil základnú myšlienku lesného hospodárstva, a to trvalú udržateľnosť lesnej produkcie.

Zostáva veriť, že hlavné myšlienky oboch spomenutých výstav si nájdu mnoho vnímavých adresátov medzi detskými návštevníkmi aj laickou verejnosťou a pre lesníkov budú inšpiráciou do ďalšej práce v prospech slovenských lesov.

Lesu zdar a dovidenia vo Zvolene v roku 2021!

Mgr. Lucia Čekovská

1

2

Spolupráca OZ Žarnovice s Odštepným závodom lesnej techniky

Ako na všetkých OZ, aj na OZ Žarnovica na zabezpečenie plynulosti a efektívnosti výroby je nutné udržiavať resp. rekonštruovať lesné odvozné cesty. Sezónne, alebo celoročné cesty, kategórie L1, L2 alebo zvážnice. Každá z nich svojím dobrým stavom prispieva k lepšiemu hospodárskemu výsledku a lepšej kvalite práce. Nielen na OZ Žarnovica, ale celému podniku LSR. Odštepný závod Žarnovica sa nachádza prevažne v hornatých oblastiach, či už sú to Štiavnické vrchy, Kremnické vrchy, alebo Vtáčnik, a preto potrebuje dobre vybudovanú lesnú cestnú sieť v pomerne komplikovaných terénoch. Medzi najzaťaženejšie odvozné cesty patria cesty kategórie L1 a L2, ktoré sú spádové a najviac zaťažené odvozom drevnej hmoty, gravitujúcej na strategicky umiestnené expedičné sklady ES Žarnovica a ES Šášovské Podhradie. Kvôli ekonomickej situácií a efektívnosti využitia finančných prostriedkov OZ Žarnovica v posledných rokoch uprednostnil ako dodávateľa prác Odštepný závod lesnej techniky (OZLT), ktorý je dostatočne vybavený a kapacitne postačujúci na rekonštrukcie lesných ciest. V pôsobnosti OZ Žarnovica sa rekonštruovali cesty kategórie L2: Lesná cesta Čierňava, Biely potok-Hostinec, Čertov potok, Vápenná a Pavlova lúčka-Hrabičov (skúšobný úsek).

1. LC Čierňava, rekonštrukcia. Tak sa volá investičný projekt, ktorý bol realizovaný a dokončený v roku 2019. Stavba sa nachádza v pohorí Vtáčnik, severozápadne od obce Kľak, v lokalite Ostrovica na LS Brod. Začiatok trasy sa napája na existujúcu lesnú odvoznú cestu a na konci ústi do približovacej cesty. Priemerná nadmorská výška lesnej cesty je 830 m n.m.. Územie je charakteristické dlhými horskými svahmi. Kategória cesty je L 4,0/30, modifikovaná pre navrhovanú rýchlosť 15km.h^{-1} s pozdĺžnym odvodnením. Celková dĺžka rekonštruovanej cesty je 3 254 m so štrkovým krytom. Prevažný úsek cesty je v sklone 12%, najviac však 15%. Vozovka cesty je so štrkovým krytom, resp. štrkodrvinou. Celková suma za rekonštrukciu dosiahla 374.345,06€ bez DPH.

2. LC Biely potok – Hostinec, rekonštrukcia. Toto je názov druhej investičnej akcie, ktorá bola vykonávaná v roku 2019-2020 v katastrálnom území Kremnica, Ihráč na LS Žiar. Cesta v pôvodnom stave bola ťažko zjazdná a dopravnú funkciu plnila len čiastočne. Projektovaná bola ako odvozná cesta kategórie L2 4,0/30, modifikovaná s pozdĺžnym odvodnením. Celková dĺžka, na ktorej sa prestavba realizovala, je 3 608 m. Stavba sa nachádza v pohorí Kremnické vrchy,

3

4

severovýchodne od obce Ihráč. Začiatok trasy sa napája na existujúcu dolinovú odvoznú cestu a koniec sa napája na zvážnicu, ktorá pokračuje na turistickú chatu Hostinec. Nadmorská výška siaha až na hodnoty 1150 m n. m., čo značne ovplyvňovalo rekonštrukciu. V zimnom období musela byť rekonštrukcia pozastavená z klimatických dôvodov, avšak v priebehu roka 2020 bola úspešne dokončená. V tejto lokalite je intenzívna ťažba drevnej hmoty. Rekonštrukcia LC do významnej miery pozitívne ovplyvní odvoz dreva z tejto lokality na ES Šášovské Podhradie. Výška nákladov na rekonštrukciu tejto lesnej odvoznej cesty dosiahla 475.032,82 € bez DPH.

3. LC Čertov potok ako odvozná cesta kategórie L2, bola vybraná na úpravu spôsobom reprofilizácie. Nakoľko OZLT disponuje kompletnou technikou na proces reprofilizácie a OZ Žarnovica mala potrebné úseky na opravu, nastala spolupráca. Cesta je odbočkou z turistickej trasy smer Vtáčnik. Úsek, ktorý bol opravovaný, je v dĺžke 850 m. Cesta v pôvodnom stave bola z časti asfaltová (rozpadajúca sa) a z časti štrková, čo pozitívne ovplyvnilo proces drvenia a minimalizovalo potrebu navážania nového materiálu. Cesta bola financovaná z prostriedkov vyhradených na opravy a údržby OZ Žarnovica v júli 2020 v celkovej sume 16.720,70 € bez DPH.

4. LC Pavlova lúčka-Hrabičov

Na tejto LC sa realizoval na úseku 300 m^2 resp. 100 m dlhej a 3 m širokej lesnej cesty skúšobný projekt reprofilizácie + cementovanie. Postup úpravy povrchu je rovnaký ako pri samotnej reprofilizácii, len do rozdrveného materiálu sa pridáva cementové pojivo, ktoré robí LC pevnejšou a s dlhšou životnosťou. Realizácia prebiehala v auguste 2020 v podobnej lokalite ako LC Čertov potok, na LS Brod. Oprava cesty sa konala priamo na trase k turistickej ubytovni Škurátka. OZ Žarnovica je s výsledkom skúšobného úseku zatiaľ spokojný a naplno využíva túto LC. Náklady na opravu skúšobného úseku boli vo výške 2 777,50 € bez DPH. Financované to bolo z prostriedkov určených na opravy a údržby na OZ Žarnovica.

5. LC Vápenná sa nachádza v lokalite Ihráč píla. Je to spádová dolina na LS Žiar, ktorá je celoročne využívaná na odvoz dreva z viacerých LO. Na tejto LC sa vykonávala taktiež reprofilizácia s primiešavaním cementového pojiva. Na túto vrstvu sa dávala ešte päť centimetrov vysoká krycia vrstva materiálu, ktorý bol uvalcovaný, aby bol únosný pre odvozné súpravy. Celkový opravovaný úsek má 2 800 m^2 resp. 800 m dlhá a 3,5 m široká cesta. Cesta je iba s minimálnym sklonom a preto má len pozdĺžne odvodňovacie prvky. Celkové náklady na tento úsek cesty dosiahli 24.720 € bez DPH. Finančné prostriedky boli vyčlenené z fondu opráv a údržieb OZ Žarnovica.

Autor: Ing. Filip Danko
Foto: Ing. Filip Danko

Obrázok 1 ZÚ LC Čierňava
Obrázok 2 Ukážka sklonu LC do 12%
Obrázok 3 ZÚ LC Biely potok-Hostinec
Obrázok 4 Priebeh cesty
Obrázok 5 Sklad na LC Čertov potok
Obrázok 6 Priebeh cesty Čertov potok
Obrázok 7 Reprofilizácia + cementovanie na LC Hrabičov-Pavlova lúčka
Obrázok 8 Ukážka LC Vápenná s krycou štrkovou vrstvou.

8

7

5

6

Koníček bez slov

V septembrovom čísle si predstavíme kolegu, ktorého záľuba poteší nielen ženy, ku ktorým kvety neodmysliteľne patria, ale tiež milovníkov prírody a fotografovania. A hoci podľa svojich kolegov toho veľa nenarozpráva, jeho fotografie hovoria za všetko. Ako nám na naše zvedavé otázky odpovedal Ing. Martin Veverka, správca informačného systému na OZ Benuš, si prečítajte sami.

Viem, že sa pracovne venujete oblasti IT. Ako ste sa dostali k fotografovaniu a odkedy sa mu venujete?

Fotografujem od roku 2006, keď som si kúpil fotoaparát. Spočiatku som fotografoval všetko okolo a až postupne som sa začal venovať viac rastlinám.

Vaši kolegovia mi prezradili, že za svojimi „úlovkami" ste ochotný precestovať stovky až tisícky kilometrov. Na ktorý cestovateľský zážitok iste nikdy nezabudnete.

Precestujem toho celkom dosť. Určite nezabudnem na výlet do Tatier. Bohužiaľ som si vtedy nevzal pršiplášť. Na hrebeni nás zastihla riadna búrka, bol som mokrý do nitky. Vodu som musel vylievať aj z topánok. A keďže mi zmokli aj náhradné veci v batohu, domov v aute som išiel len v spodnom prádle.

Sú fotografie a fotografie. Ktorá je pre Vás tou, na ktorú ste právom hrdý?

Možno ani nie tak samotná fotografia ako skôr nález jedného vzácneho druhu. Konkrétne sa jedná o druh paprade vratičník mnohozárezový – *Botrychium multifidum*. V čase nálezu to bola pravdepodobne jediná známa lokalita na Slovensku.

Urobiť skutočne dobrú fotografiu si pravdepodobne vyžaduje kus trpezlivosti, a hlavne kľud na tvorenie. Niekedy sa s človekom pohráva iste aj počasie. Predpokladám, že kvety kývajúce sa vo vetre sa ťažko fotia. Koľko času ste ochotný stráviť (alebo ste strávili) pri zábere jedného kvietku.

Rastliny našťastie neutekajú ako napríklad hmyz alebo zvieratá, preto najväčším nepriateľom pri fotení kvetov je práve vietor. Vtedy zvyčajne nafotím veľa záberov s čo najkratšími časmi a dúfam, že aspoň jeden nebude rozmazaný. Pri fotení vtedy strávim aj dlhší čas. Oproti niektorým kamarátom, ale fotím celkom rýchlo.

Toto hobby Vás iste posunulo aj ku knihám venujúcim sa flóre. Je nejaký druh rastliny, ktorého vlastnoručnú fotografiu by ste chceli získať?

Spočiatku som informácie hľadal predovšetkým na internete, ale postupne začali pribúdať aj knižky. Rastlín, ktoré chcem nafotiť je viac, nie len jedna. Každý rok si spravím približný plán, čo by som chcel nafotiť. Nie všetko sa ale podarí nájsť.

Asi nie vždy vyfotíte to, čo aj poznáte. Pomáha Vám niekto pri určovaní druhu alebo sa nad tým trápite sám. Teda neviem, do akej miery je pre Vás ako fotografa dôležité vedieť názov toho, čo je na fotke (keďže pravdepodobne to nie vždy má slovenský názov).

Druhy si určujem väčšinou sám, občas mi ale pomôžu aj priatelia s podobným koníčkom. No a niektoré druhy nám určovali profesionálny botanici zo Slovenskej akadémie vied. V mojej zbierke mám aj kopec neurčených fotografií, hlavne z obdobia keď som začínal a jednotlivé druhy som nepoznal. Nemal som vtedy k dispozícii ani žiadne kľúče.

hmyzovník včelovitý ophrys apifera

hlaváčik jarný adonis vernalis

červenohlav obyčajný anacamptis morio

Ak prekonám svoju lenivosť možno sa k nim niekedy vrátim.

Hoci píšete, že fotografujete od roku 2006 ale i tak sa mi naskytuje otázka, či ste skúšali niekedy vyvolávať fotografie, takým tým tradičným spôsobom, v tmavej miestnosti ..., či k tejto alchýmii ste sa nedostali?

Nie, fotografie som nikdy nevyvolával. Doma sme síce mali klasický fotoaparát na film, fotky sme si ale dávali vyvolávať. K „alchýmii" som sa nikdy nedostal.

Každého teší prezerať si svoju tvorbu. Máte niektoré svoje fotografie vytlačenie a umiestnené niekde po stenách doma, alebo v kancelárii, prípadne ste niektorú už aj niekomu venovali?

Nejaké fotografie som si vytlačil, ale musím sa priznať, že zatiaľ sú v šuflíku. No a zopár fotiek mám zverejnených na internete

Hoci píšete, že fotografujete od roku 2006 ale i tak sa mi naskytuje otázka, či ste skúšali niekedy vyvolávať fotografie, takým tým tradičným spôsobom, v tmavej miestnosti ..., či k tejto alchýmii ste sa nedostali?

Nie, fotografie som nikdy nevyvolával. Doma sme síce mali klasický fotoaparát na film, fotky sme si ale dávali vyvolávať. K „alchýmii" som sa nikdy nedostal.

Každého teší prezerať si svoju tvorbu. Máte niektoré svoje fotografie vytlačenie a umiestnené niekde po stenách doma, alebo v kancelárii, prípadne ste niektorú už aj niekomu venovali?

Nejaké fotografie som si vytlačil, ale musím sa priznať, že zatiaľ sú v šuflíku. No a zopár fotiek mám zverejnených na internete.

Ďakujem za rozhovor

-as-

Útulňa Gálová

Ľudia, ktorí sa pohybujú v horách vedia, že človeku k životu nie je potrebných veľa vecí. Piť, jesť, teplo a strecha nad hlavou. Každý z nás už zažil situáciu, keď unavený, premoknutý a premrznutý niekde ďaleko v horách hľadá kúsok miesta, kde je sucho a teplo. ... a ten pozná tú radosť, keď to miesto nájde, nájde útulňu.

Ľudí odpradávna ťahá do prírody a v dnešnej, pretechnizovanej dobe je to cítiť čoraz viac. Vynikajúcou možnosťou ako vypnúť a vyčistiť si hlavu sú diaľkové pochody. Najdlhšia trasa na Slovensku je legendárna SNP – čka. Cesta hrdinov SNP v medzinárodnom značení E8. Začína na Dukle a končí na Devíne. Meria bezmála 800 km a každoročne sa na ňu vydávajú stovky turistov. Máme to šťastie, že vedia aj katastrom našej obce Vlachovo. Myšlienka postaviť útulňu sa zrodila práve na Ceste SNP, keď sme si uvedomili, že v našom okolí od Volovca až po Telgárt, prakticky nie je možné núdzovo prenocovať. Turisti to riešili napríklad na verande chaty na Stromíši prípadne stanovaním nadivoko. Myšlienka sa rýchlo ujala aj preto, že útulňa bola dávnym snom Vlachovských turistov. Po dlhom hľadaní sme s pomocou a s posvätením horára V. Klementa a správcu LS Nižná Slaná p. Ing. Farkašovského vytypovali lokalitu Predná Gálová. Leží prakticky na červenej značke, v blízkosti je výdatný prameň vynikajúcej vody a v minulosti tam bol senník. Súbežne s prácami na samotnej stavbe sme začali riešiť aj povolenia. Ťažko povedať, čo bolo náročnejšie, či samotná stavba, ktorá si vyžiadala stovky hodín, alebo vybavenie povolení ku stavbe. Mnohí turisti sa úprimne čudujú ako sa nám to na Slovensku vôbec podarilo. Naša odpoveď je jednoduchá. Všetci, ktorých sme oslovili, nám chceli pomôcť. Počnúc vedúcim LO V. Klementom, vedúcim LS Ing. Farkašovským, Ing. Petrom Hajdúkom a končiac riaditeľom OZ Rožňava p. Ing. Zubrickým. Všetci títo hľadali spôsoby ako to urobiť a nie dôvody ako sa to nedá. Keď listujem v zápiskoch v kronike, často nachádzam myšlienku, že ešte nie je na Slovensku všetko stratené. Určite súhlasím a dodávam, že je to práve aj vďaka takýmto ľuďom, ktorí poznajú les a všetky jeho funkcie. *Oni sú les, nie tí, ktorí sa skrývajú za rôzne módne iniciatívy.*

Tento rok sa ukázalo, že ľudí v horách pribúda a zdá sa, že aj bude pribúdať. Našu útulňu navštívili stovky turistov, či už v rámci Cesty SNP alebo len na jedno – dvojdňový výlet. Svedčia o tom zápisy v kronike, ktoré nás utvrdzujú v tom, že to bol krok správnym smerom a spoločne sa nám podarila naozaj dobrá vec.

Na Slovensku je množstvo útulní. Každá z nich má svoju nezameniteľnú atmosféru, ale jedno majú spoločné, poskytnúť ochranu a pomoc pre pútnikov, turistov a všetkých, ktorí sa ocitli v núdzi. Nám staviteľom priniesla veľa radosti a je to v nej cítiť. Najviac zo všetkého si prajeme, aby si ju turisti chránili a aby naša útulňa plnila svoje poslanie a prinášala radosť všetkým ešte dlhé, dlhé roky.

Ing. Miloslav Gál

Prvá medvedia púť

O tom, koľko je medveďov na Slovensku sa vedú odborné diskusie nielen v ochranárskych, ale tiež v lesníckych a poľovníckych kruhoch. No nie vždy bol medveď hnedý u nás tak rozšírený...

Už je to 40 rokov, čo vznikla dohoda medzi Lesným závodom Ulič a Štátnymi lesmi v Banskej Bystrici i v Žiline o odchyte a prevoze medvedej rodinky na východné Slovensko za účelom oživenia tunajšej populácie. Celá spomínaná akcia sa konala prostredníctvom Ministerstva lesov a vodného hospodárstva. Jeden z menovaných podnikov mal odchytiť medvedicu s dvomi mláďatami, prípadne medvedí pár.

Zabezpečiť túto úlohu dostal prevádzkový inšpektor Milan Rakyta z Lesného rozvojového závodu v Banskej Bystrici, ktorý mal pod palcom starostlivosť o zver, plánovanie jej chovu a lovu. Ako vždy, aj tejto akcii predchádzalo poctivé plánovanie a tvorenie tímu. Ten doplnili lesníci z LS Staré Hory - Ján Donoval, Vladimír Višňovec a Vladimír Čillík. A tak sa požiadavka z východného Slovenska dostala až na Donovaly.

Informácie o pripravovanej akcii sa rozšírili po regióne a odpoveď na seba nedala dlho čakať. Už aj sa „rozzvonil" telefón. „Medvedica s dvomi mláďatami už celkom pravidelne navštevuje miesto zberu odpadkov pri rekreačnom zariadení na Salaškách", ozval sa dobre známy hlas vedúceho zariadenia.

Postupnosť ďalších krokov si dokáže vyskladať každý. Dôležitá bola obhliadka i tak dobre známeho okolia. Najvhodnejším miestom pre sledovanie štvornohých návštevníkov sa javila kancelária vedúceho zariadenia. Miestnosť veľkosti 3 x 3 m celá chránená betónovými múrmi a ešte opatrená mrežami sa stala útočiskom štyroch lesníkov po dobu piatich sledovacích noci.

Keďže medveď hnedý je veľmi obozretný a bežne sa stáva, že náhla zmena ho dokáže úplne odplašiť a zmeniť jeho návyky, bolo potrebné postupne deň po dni na mieste budovať odchytovú klietku z oceľových

tyčí. Stavba pomaly pribúdala počas toho, ako nakrájané mäso určené na prilákanie medveďov z igelitových tašiek ubúdalo. Klietka bola hotová v okamihu, ako pojazdná dielňa ohlásila osadenie 1,30 m vysokých padacích dverí osadených pod odborným dohľadom Jána Peregrína. K samotnej akcii sme pristúpili až týždeň po tom, ako bola klietka hotová a medvede naučené na stály prísun potravy.

Nie každý z tímu sa podieľal na sledovaní každú noc, pretože pracovné úlohy bolo potrebné zabezpečovať každý deň tak, ako za bežného, medveďmi nespestreného prevádzkového procesu. Počas piatej noci, keď hodiny ukazovali tri nad ránom, bol vzduch pri splne mesiaca presýtený adrenalínom. Všetci sme cítili, že táto noc prinesie očakávaný výsledok. Ručičky na hodinách ukázali 3:15, keď som mal možnosť zvrtnúť spúšťacie zariadenie. V tom okamihu sa kladkami sprevodované oceľové lanko siahajúce do vzdialenosti 15-16 m dalo do pohybu a spustilo padacie mrežované dvere na odchytovom zariadení.

Úloha splnená. Buchnutie mreží nám na okamih spôsobilo šok. No nielen nám. Po prvotnom šoku, už lámajúce sa zuby medvedice skúšali pevnosť zábrany tarasiacej únikovú cestu. Úspechu akcie dopomohlo dobré osvetlenie celého priestoru. Prvotnú radosť z úspešného odchytu následne vystriedal čiastočne akýsi pocit obáv i sklamania. Odchytové zariadenie na prvý pohľad bezpečné sa zdalo akosi prázdne. Situácia sa v okamihu zmenila. Z troch odlovených medveďov sa v klietke nachádzala iba samotná medvedica. Medvieďat v klietke nebolo. Jediná úniková cesta viedla chrbtom medvedice k medzere, ktorá bola súčasťou padacích dverí.

Bez mláďat sa medvedica dostávala do amoku. Pre bezpečnosť všetkých prítomných, ale najmä samotnej medvedice, ju bolo potrebné ukľudniť. Veterinárom pripravenú injekciu bolo potrebné streliť medvedici špeciálnou puškou. Tá však úmysel lesníkov odhadla a jedným skokom prekonala celú vzdialenosť klietky. Po prvom výstrele bolo zrejmé, že injekcia na medvedicu nezapôsobila. Jej zúrivosť sa stupňovala, odtrhla zvar, ohla oceľovú tyč na dverách a bola by ich i otvorila, no na prvý pokus sa jej ich podarilo nadvihnúť len na pár cm. Ani druhá injekcia účinok nemala, ale to už bola pripravená transportná klietka zapožičaná zo ZOO Bojnice, ktorá sa využíva pri prevoze ľadových medveďov.

I keď v transportnej klietke, predsa sme len medvedicu nechali na rovnakom mieste. No po medvieďatách sa zľahla zem. Pre väčšiu bezpečnosť sme medvedicu na druhú noc už premiestnili na nové miesto, samozrejme stále v transportnej klietke. No výsledok bol rovnaký ako počas predchádzajúcej noci. Už hrozilo, že sa misia skončí neúspechom a medvedicu budeme nútení vypustiť, keď tu odrazu počas tretej noci sa medvieďatá zjavili na vnadisku. Pokojne žrali, ani si neuvedomili, že sa opätovne dvere na klietke zatvorili. Už len ich premiestniť do transportnej klietky a previezť všetkých troch do nového domova.

Nielen odchyt, ale tiež prevoz. Tak znela prvotná úloha a my naučení plniť pokyny nadriadených, vydali sme sa na cestu smerom na východ. Prešli sme Humenné, Sninu, Stakčín a hľadali sme miesto, na ktoré nám určili zložiť zásielku z Veľkej Fatry. Konečne sme dorazili na stanovisko len päť kilometrov vzdialené od ukrajinských hraníc. Trochu nás zdržalo niekoľko zastávok, počas ktorých sme našim spolucestovateľom cez medzery medzi žrďami podávali kompóty a iné maškrty, aby sme zahnali ich hlad.

Potom nastala dlho očakávaná chvíľa. Potrebné bolo odskúšať nadvihnutie dverí, aby sme sa uistili, že vydržali zdvihnuté tak, aby cez ne mohla medvedica bezpečne opustiť toto zariadenie. Stál som asi dva metre od klietky a pozorne sledoval pomalé náznaky podvihnutia dverí hydraulickou rukou. No niekedy sa stane, že komunikácia zlyhá. Z pokusu o nadvihnutie dverí sa odrazu stalo vypustenie medvedice, ktoré som mal možnosť neplánovane sledovať v priamom prenose. Tatrovka 148 zdvihla padacie dvere a 160 kg živej váhy ma minulo o necelé dva metre. V okamihu som vyletel na plošinu. Potom mi nestávalo nič iné, len dať flintu kolegom stojacim na vrchu plošiny a sledovaný medvedicou vzdialenou 30 m som išiel vypustiť medvieďatá, ktoré sa inak ako ručne vypustiť nešlo. Tie boli počas prevozu od seba oddelené vloženými doskami, aby si prípadne neublížili.

Kolegovia dostali inštrukciu medvedicu zastreliť, ak na mňa zaútočí, že ja ju aj zaplatím, keď by bolo treba. Opatrne som otvoril dvere a medvieďatá sa rozbehli smerom k materi. Po úspešnej akcii úspešne padla aj litrovka Ginu. Ale tam príbeh nekončí. Čakala nás ešte cesta domov. Vyčerpaní po týždňovej akcii smerujúc domov, uvedomili sme si, že sa za Ružomberkom dačo stalo a my sme oblúkom prebehni kukuričným strniskom, kým sme sa bez akéhokoľvek zdržania opäť ocitli na pôvodnej trase našej cesty. Ale meškanie prišlo následne. Mierny výškový rozdiel medzi krajnicou a poľom spôsobil trochu ráznejší kontakt čela a mušky mojej kozlice, o ktorú sa opieral „Buchtík". Nič to nie je, ale bolo by treba to zašiť. A keďže rana si vyžadovala dva štichy a zvedavosť lekárov nemá hranice, pripísali sme túto ranu protipohybu transportnej debne pri vypúšťaní medvedice. A to už lekári chceli pristúpiť aj k podrobnejšej kontrole hlavy, na ktoré sme samozrejme nemali čas ☺

A nakoniec nám štyrom bol za odmenu podnikovým riaditeľstvom darovaný odstrel muflónky na OZ Žarnovica. Kvôli pracovnému vyťaženiu sme sa tohto lovu dodnes nezúčastnili a život to zariadiť tak, že sa toho už nikdy spoločne nezúčastníme.

Vladimír Višnovec
chatár Chata LESY Donovaly
(foto v pozadí: zdroj internet)

Ženy – lesníčky na Gemeri

22. ročník celoslovenského stretnutia lesníčok sa od 20.8.-23.8.2020 konal na Gemeri. Pod záštitou Klubu žien pri Slovenskej lesníckej komore, LESOV SR, š.p. sa zorganizovania stretnutia podujal Odštepný závod Rožňava. Hostil 60 účastníkov stretnutia z celého Slovenska. Ubytovaní hostia našli zázemie v krásnom prostredí hotela Hrádok pri Ochtinskej aragonitovej jaskyni za prísnych hygienických podmienok za dodržania a minimalizovania ohrozenia šírenia nákazy Covid 19.

Pani predsedníčka Klubu žien pri SLsK Ing. Mária Biesová privítala všetkých účastníkov stretnutia a vzácnych hostí generálneho riaditeľa sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva MP RV SR pána Ing. Michala Tomčíka a pani predsedníčku OZ Drevo Les Voda JUDr. Vlastu Szabovú, PhD. Témou rozhovorov bol spôsob hospodárenia v rôznych prírodných podmienkach a problematika zonácie NP Muránska Planina.

Prvý deň sa účastníci stretnutia presunuli na **Lesnú správu Rožňava** v lokalite Soroška, kde sa zoznámili s prírodnými podmienkami, históriou a prítomnosťou Odštepného závodu Rožňava priamo od povereného riaditeľa OZ Lesy SR, š.p. Ing. Štefana Zubriczkého. Vedúci LS Rožňava Ing. Oto Fehér hovoril o špecifikách pri obhospodarovaní lesov na území Slovenského krasu akými sú hlavne obmedzenia z titulu chráneného územia, hydrologické, pôdne a klimatické podmienky. LS Rožňava hospodári na 8.623 ha lesných pozemkov, z toho porastová výmera je 8.187 ha je členená na šesť LO, má päť vedúcich LO a dvoch technikov. Priemerná ročná ťažba dreva za osem rokov platnosti PSL je 17.500 m^3, na posledné dva roky platnosti PSL je plánovaná v objeme 45.000 m^3. V druhej polovici platnosti PSL bol prehodnotený spôsob vykonávania obnovných ťažieb, na LS sme ukončili rúbaňový spôsob obnovy a po posúdení stavu rozpracovania jednotlivých porastov sa uplatňuje obnovná ťažba hospodárskym spôsobom podrastovým s výmerou skupín do 0,2 ha, alebo hospodárskym spôsobom účelovým, hlavne stromovou, alebo skupinovou formou s cieľom prebudovy na trvalo viacetážové porasty. Pestovateľská činnosť je zameraná hlavne na výchovu porastov prečistkami a ochranu mladých lesných porastov, porastovú hygienu po spracovaní kalamity v smrekových porastoch a asanáciu hmoty v okolí turistických chodníkov a cyklotrás. Na umelú obnovu lesa sa vynakladajú finančné prostriedky v minimálnom množstve, nakoľko sa vykonáva len na holinách po náhodných ťažbách, celkovo sa v priemere ročne vynakladajú finančné prostriedky na pestovateľskú činnosť v množstve 59.000 € ročne.

I keď v tieni stromov, slniečko nás ohrievalo a tak nám dobre padlo občerstvenie ovčím syrom. Zastavili sme sa i pri informačnej tabuli ďalšieho **Významného lesníckeho miesta** (vyhláseného v roku 2018) – pri **Hrhovských (ne)spustnutých pôdach**. Je to územie, ktoré vzniklo odlesňovaním a pastvou a následnou eróziou pôsobením vody a vetra na vápencových svahoch. Lesníkom však táto spustnutá pôda nedala spávať a tak pod vedením pracovníkov Výskumného ústavu LH a rožňavských lesníkov sa snažili tieto stráne na území cca 2500 ha zalesniť. O neľahkej práci lesníkov, lesných robotníkov a robotníčok pri zalesňovaní nám prišli porozprávať: vedúci lesného obvodu Zádielska dolina pán Ľubomír Smutný, 78-ročný stále čiperný lesník, toho času na dôchodku a bývalý vedúci LS Jablonov pán Ján Fifík.

Lesníci pri vysádzaní holých vápencových strání použili na zalesnenie dreviny, ktoré boli vhodné do daných extrémnych podmienok akými sú sucho, prehriaty vápencový podklad, málo pôdy. Bolo použitých viacero metód zalesňovania kolovým vysadzovačom aj pyrotechnická metóda vystreľovaním jám a navážaním zeminy veľakrát na vlastných chrbtoch. Dnes sa tieto svahy zelenejú borovicou čiernou, jaseňom mannovým, dubom plstnatým, čerešňou vtáčou, jarabinou mukyňou, brekyňou a drieňom vďaka lesníkom a pracovitým rukám lesných robotníkov a robotníčok. Ochladenie v horúcom letnom dni sme našli v Zádielskej tiesňave, kde sa nás ujal pán Smutný, rezkým krokom dobehol čelo nášho peletónu, aby mohol porozprávať o neľahkom živote lesníka s početnou rodinkou bez dopravného prostriedku v odľahlej, ale o to nádhernejšej prírode Zádielskej doliny. Dolinu vytvoril potok Blatnica. Tiesňava je dlhá približne 3,3 km. Miestami je len 10 m široká a jej vápencové steny dosahujú relatívnu výšku až 310 m. Najväčším a najdlhším stupňovitým vodopádom je Veľká Zádielska kaskáda a miesto široké len 10 m sa volá Zádielska brána, ktorá sa nachádza tesne za Cukrovou homoľou. Je to najvyšší vežovitý skalný útvar na Slovensku. V doline je asi 120 jaskýň. Zádielska dolina bola vyhlásená pre svoju jedinečnosť v roku 1954 za národnú prírodnú rezerváciu. V strede Zádielskej doliny sa nachádza horáreň, kde pán Ľubomír Smutný prežil so svojou početnou rodinkou niekoľko desaťročí svojho neľahkého, ale krásneho lesníckeho života, až kým odišiel na zaslúžili odpočinok.

Chutný obed, oddych a ochutnávka miestnych vín v Jablonove nad Turňou v Granáriu **v stredovekej sýpke s vinnou pivnicou** nám všetkým veľmi dobre padol. Náročný deň pokračoval, návštevou katedrály nanebovzatia panny Márie so vzácnou a unikátnou tabuľovou maľbou Sv. Anny s dobovým realistickým zobrazením ťažby a spracovania rudy v okolí mesta. Ide o najstaršie zobrazením baníckej činnosti na oltárnom obraze v strednej Európe. Vyhliadka zo strážnej veže otvorila svoj pohľad na pamiatky **historického jadra Rožňavy** a na celú Rožňavskú kotlinu. Večer pokračoval pri **Gemerskej muzike**. To, že lesníčky a lesníci sú veľmi spoločenskí a sú medzi nimi vynikajúci speváci, tanečníci a hudobníci netreba nikoho zvlášť presviedčať. Nocou sa niesli nádherné piesne od Východu, cez Horehronie, Trenčín, Terchovú až po Záhorie. „Vďaka Vám kolegyne a kolegovia za nezabudnuteľný umelecký zážitok."

Ďalšie ráno nášho stretnutia nás čakal rozprávkový svet **Ochtinskej aragonitovej jaskyne**, ktorá predstavuje unikátny prírodný jav podzemného krasu, pútajúci pozornosť bohatosťou a rôznorodosťou aragonitovej výplne i svojráznym vznikom a vývojom podzemných priestorov. Výzdobu jaskyne vytvárajú tri rôzne staré generácie aragonitu, pričom najstaršie minerály majú podľa odhadov až 140-tisíc rokov. Aragonit nevytvára klasické stalagmity a stalaktity, na ktoré ste v jaskyniach zvyknutí. Namiesto toho vytvára rôzne ihlice a špirály, ktoré sa nápadne podobajú oceánskym koralom. Takúto výzdobu môžete v Európe vidieť jedine u nás. Ďalšie dve (sprístupnené) aragonitové jaskyne nájdeme už len v Mexiku a Argentíne. Keďže medzi účastníkmi stretnutia sú aj pracovníci neštátneho sektora je už tradíciou do programu zakomponovať aj návštevu organizácie z tohto sektora. Našu návštevu prijalo **Lesné družstvo Slavošovce** a šarmantný hostiteľ pán Rudolf Pažitka. Lesné družstvo sa popri lesníctve, ťažbe dreva, predaja nespracovaných lesných výrobkov, piliarskej výrobe, výrobe jednoduchých výrobkov z dreva venuje aj verejnoprospešným aktivitám. Pre širokú verejnosť v obklopení lesov vybudovalo oddychovú zónu, s rozprávkovými bytosťami a priamo v **Slavošovskom tuneli** organizuje koncerty hudobných skupín. Lesné družstvo má toho veľa v pláne. Nám ostáva len veriť, že ich snaha, vízie a sny sa jedného dňa stanu realitou. Chuť a zanietenosť im nechýba.

Byť v srdci Gemera a nenavštíviť nášho najväčšieho zberateľa slovenských ľudových rozprávok by bol hriech. A keďže účastníkmi stretnutí sú aj deti, verím, že ich očká a srdiečka pri prehliadke **rodného domu najväčšieho slovenského rozprávkara** Pavla Emanuela Dobšinského, evanjelického farára, pedagóga, spisovateľa, básnika, prekladateľa, redaktora, literárneho kritika a významného folkloristu v Slavošovciach boli naplnené radosťou.

Po náročnom programe nám v bruchu hudci vyhrávali a tak divinový guláš, ktorý pre nás navarili spoločne kolegovia lesníci z LS Rožňava a LS Betliar potešil a zasýtil. Ďalšou zastávkou bol Betliar. **Zvernica v Betliari**, ktorú spravujú Lesy SR, š.p. OZ Rožňava je zameraná na chov jelenej, danielej a muflónej zveri s rozlohou takmer 1700 ha. Sprievodcom sa nám stal poľovný referent OZ Ing. Marcel Lehocký, ktorý nás oboznámil s vyše 130 ročnou históriou zvernice v Betliari a vysvetlil aj zámery chovu jeleňov.

Nabitý program pokračoval návštevou kaštieľa a nádherného prírodného parku. Expozícia v priestoroch **kaštieľa Betliar** vznikla z pôvodného mobiliáru a umeleckých zbierok viacerých príslušníkov grófskej rodiny Andrássyovcov, ktorí tu v minulosti žili a pôsobili. Približujú život a bytovú kultúru uhorskej šľachty v 18. a 19. storočí. Popri nábytku tvoria významnú časť expozície historické tlače a rukopisy umiestnené v priestoroch historickej knižnice a umelecké zbierky malieb, striebra, skla, porcelánu, keramiky, kameninových nádob, hodín, rôznych druhov a typov zbraní a poľovníckych trofejí. Poslední členovia betliarskej vetvy Andrássyovcov opustili svoje majetky v roku 1944. V týchto historických priestoroch sa každoročne v mesiaci jún konajú poľovnícke dni spojené s výstavou poľovníckych trofejí z regiónu, ktorú spoluorganizujú Lesy SR, š.p. OZ Rožňava.

Večer patril zhodnoteniu činnosti Klubu žien pri SLK a plánom do budúcnosti. Ďalší rok sa stretnutie žien lesníčok podujali zorganizovať ženy lesníčky z Trenčína.

V mene organizátorov 22. celoslovenského stretnutia žien lesníčok vyjadrujeme vďaku všetkým účastníkom za ich aktívny prístup. Priateľstvo, dobrá nálada, optimizmus, elán, dobrý duch, správne rozhodnutia, pevné zdravie a veľa síl nech Vás sprevádzajú vo Vašich rodinách a v pracovných kolektívoch. Nás organizátorov hrejú slová uznania a vďaky za skvelý program v prekrásnom, aj keď ťažko skúšanom regióne Gemera. Našou snahou bolo ukázať Vám klenoty Gemera, úsilie ľudí, ich spätosť s históriou a snahu o budovanie tradícií s cieľom zveľadenia a zachovania pre budúce generácie.

Lesu Zdar!

Ing. Tonka Fehérová,
Ing. Oto Fehér, Ing. Jana Lehocká
Lesy SR, š.p. OZ Rožňava

Produkcia diviny na Slovensku

Slovenské poľovníctvo je producentom vysokokvalitnej prírodnej potraviny – diviny

Slovenské poľovníctvo čelí v tejto sezóne viacerým vážnym problémom, ktoré významne sťažujú situáciu pri obhospodarovaní poľovných revírov. Situácia s koronavírusom paralyzovala tradičné odbytové cesty pre vyprodukovanú divinu (mäso pochádzajúce z ulovenej voľne žijúcej zveri), ktorá ostala v skladoch slovenských spracovateľov diviny, alebo ich partnerov, ktorí ponúkajú svoje mraziarenske kapacity na jej uskladnenie. Vyhliadky na oživenie trhu sú vďaka neutíchajúcej hrozbe korona vírusu, ktorá má negatívny dopad na segment HoReCa (hotely, reštaurácie, catering), čím ďalej viac v nedohľadne. Vážnosť situácie vyhrocuje aj samotná potreba intenzívnej redukcie jednotlivých druhov raticovej zveri, ktoré sú už lokálne značne nad normovanými kmeňovými stavmi (NKS). Pre prezentovanie súčasnej produkcie zveriny (vyvrhnutá zver v koži) na Slovensku (sezóna 2019/2020), sme ako vstupné údaje použili výšku odstrelu pri našich základných druhoch raticovej zveri (jelenia, danielia, muflonia, srnčia a diviačia). Z malej zveri sme do zhodnotenia zahrnuli zajaca (odstrel + odchyt) a bažanta. Uvedenú produkciu v kusoch sme podľa práce Hella (2007) prepočítali na zverinu na základe priemernej plánovanej hmotnosti určenej pre hlavné druhy nasledovne: jelenia 70 kg, danielia 35 kg, muflonia 20 kg, srnčia 13 kg, diviačia 35 kg, zajačia 3,9 kg a bažantia 1,3 kg.

Celková produkcia zveriny na Slovensku

Prepočtom ulovených jedincov na vyprodukovanú zverinu sme pri jednotlivých druhoch hlavnej zveri získali nasledovné množstvá. Jelenia zver 3.172 ton, danielia zver 581 ton, muflonia zver 120 ton, srnčia zver 334 ton, diviačia zver 2.623 ton, zajačia zver 63 ton a bažantia zver 111 ton. Spolu za všetky poľovné revíry na Slovensku 7.004 ton vyprodukovanej zveriny z hlavných druhov zveri, čo znamená, že po spracovaní by na Slovensku mohlo ostať cca 3.500 ton diviny. Percentuálne porovnanie produkcie zveriny podľa druhu poľovnej zveri prináša nasledovný graf.

Produkcia na 1 000 ha poľovnej plochy

Pre objektívne zhodnotenie okresov je potrebné prepočítať ich produkciu zveriny na jednotku plochy. Jednotlivé okresy boli na základe produkcie na jednotku plochy rozdelené do piatich kategórií. Do prvej kategórie s produkciou 0,3-0,5 t/ 1 000 ha spadlo 1,3% všetkých okresov, do druhej (0,51-1,0 t) 28,9%, do tretej (1,01-2,0 t) 31,6%, do štvrtej (2,01-3,0 t) 28,9% a do piatej (3,01 a viac) 9,2% všetkých okresov. Poslednú kategóriu s najvyššou produkciou zveriny na 1 000 ha tvorili okresy Kysucké Nové mesto (3,06 t), Krupina (3,22 t), Partizánske (3,22 t), Zvolen (3,29 t), Ilava (3,45 t), Prievidza (3,67 t) a Veľký Krtíš s 3,78 t /na 1 000 ha.

Cesty diviny na náš stôl

Podľa údajov poľovníckej štatistiky, tvorí divina, ktorú si ponechajú poľovníci pre svoju spotrebu až 71 %. Predaj diviny na trh cez registrovaných nákupcov je tiež významný, keď jeho zastúpenie je až 20,5 %. Najmenší podiel tvorí predaj diviny „z dvora", s výškou 8,4 % (Graf č. 2). **Ročná spotreba mäsa v prepočte na 1 obyvateľa sa pohybuje nad úrovňou 50 kg, pričom spotreba diviny je cca 0,9 kg na 1 obyvateľa/rok.** Stagnácia trhu spôsobuje problémy najmä väčším producentom (štátne podniky), ktoré v hlavnej sezóne produkujú desiatky až stovky ton zveriny. Aj preto je správne, že sa momentálne na viacerých úrovniach hľadajú inovatívne riešenia, ktoré by umožnili zvýšiť množstvo dodávanej diviny pre slovenské domácnosti a tým trh čo najviac oživili.

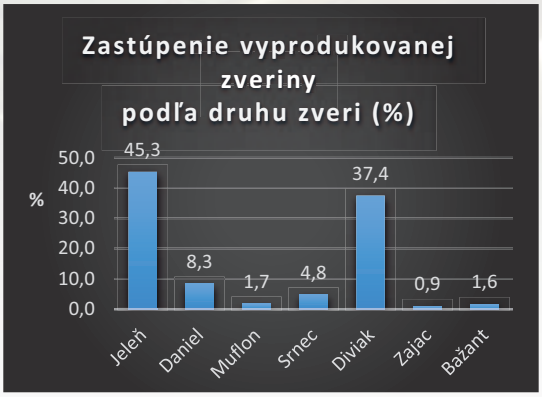

Celková produkcia zveriny v jednotlivých okresoch (t)

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky (LESY SR), napríklad zriadil v Banskej Bystrici v budove generálneho riaditeľstva novú predajňu s názvom „Lesnícke pochúťky", ktorá sa špecializuje na predaj mrazenej diviny, mäsových výrobkov z diviny, produktov zo šípok či vín z ich vlastnej produkcie (https://www.lesy.sk/predajna). O kvalite mrazenej diviny z produkcie štátneho podniku LESY SR, konkrétne Odštepného závodu v Topoľčiankach svedčí aj fakt, že jej bolo odbornou komisiou MPRV SR odporučené (práve v čase písania článku) pridelenie „**Značky kvality 2. stupňa**", ktorá nahrádza v minulosti prideľovanú Značku kvality SK Gold.

Podobný aktívny prístup môžeme sledovať aj u Slovenskej poľovníckej komory, ktorá spustila novú webovú aplikáciu pre uľahčenie predaja diviny v koži, aby táto mohla byť viac dostupná pre všetkých občanov (http://www.predajdiviny.sk/divina). Verme, že aj vďaka týmto prvým krokom sa kvalitná divina stane pravidelnou potravinou na stoloch našich slovenských rodín.

Vlastnosti diviny

Divina obsahuje vzhľadom na nízky podiel tuku veľmi malé množstvo cholesterolu, čím spĺňa požiadavky na zdravú výživu. Významnou vlastnosťou diviny je vysoký podiel nenasýtených mastných kyselín, ktoré sú dôležité pre veľké množstvo životných procesov v ľudskom tele. Jedná sa o esenciálne mastné kyseliny omega – 6 a omega – 3, ktoré si ľudský organizmus nedokáže vytvoriť sám a ich potrebu zabezpečuje z prijímanej potravy. Význam nenasýtených mastných kyselín je v tom, že pomáhajú znižovať hladinu cholesterolu v krvi, majú významnú úlohu v prevencii srdcovo-cievnych ochorení. Taktiež bol u nich preukázaný priaznivý vplyv na činnosť nervovej sústavy a rozvoj imunitných schopností organizmu.

Ekológia a etika

Divina je potravina s vysokou ekologickou hodnotou – na rozdiel od produkcie väčšiny potravín je zaťaženie životného prostredia pri jej produkcii zanedbateľné !!! (Vedeli ste: – že na priemyselnú produkciu kilogramu hovädzieho mäsa je spotrebovaných 15.000l vody?, – že živočíšna výroba prispieva ku klimatickým zmenám viac ako celá doprava sveta ?, – že jedna krava strednej veľkosti ročne *„vypustí"* okolo 150 kilogramov metánu ?...)

Divina je potravina s vysokou etickou hodnotou – u voľne žijúcej zveri sa nevyskytujú stresové situácie, ktoré často vznikajú pri intenzívnom chove, prevoze a usmrcovaní hospodárskych zvierat. Lov zveri pri dodržaní poľovníckych pravidiel je vysoko etický.

Kvalita, ktorú slovenská divina dosahuje, ju radí medzi jednu z najhodnotnejších potravín. Aj preto by sa jej spotreba mala stať pre všetkých, ktorí si radi pochutia na kvalitnom mäse samozrejmosťou. Čaká nás ešte veľa práce v oblasti osvety, aby sme už konečne aj nepoľovníckym rodinám ozrejmili, že ak hľadajú mäso pochádzajúce z voľného chovu a z voľného lovu ako obnoviteľný prírodný produkt, ktorý je zároveň regionálnou potravinou vhodnou pre zdravý životný štýl, potravinou s jedinečnou chuťou, charakteristickou vôňou a jemnou štruktúrou, tak práve divina môže byť pre nich tou správnou voľbou.

Objavenie nového jedla prinesie ľudstvu viac potešenia ako objavenie novej hviezdy.
Brillat-Savarin

Tak potešme mnohých ľudí z objavenia nového jedla, ktoré bude z diviny!

Ing. Jozef Bučko, PhD., NLC
Ing. Peter Kuric, LESY Slovenskej republiky

Produkcia zveriny na 1000 ha poľovnej plochy podľa okresov

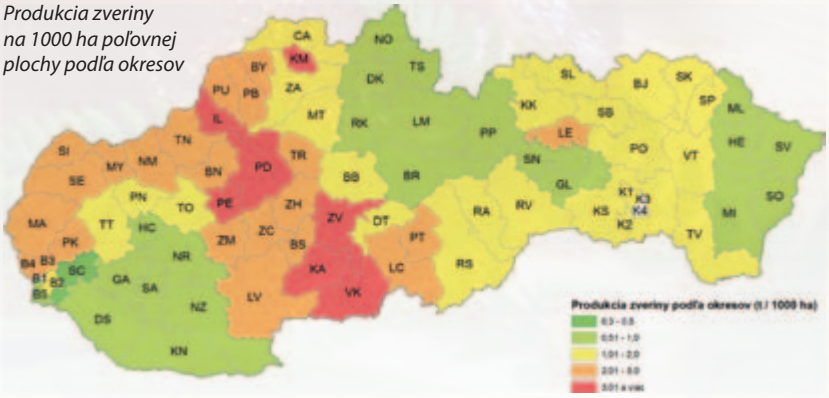

Graf č. 2 Percentuálne porovnanie využitia vyprodukovanej zveriny

„Mišo“

Spomienky horárky Anky Gertliovej z Bratkovského mostu

Skončila tuhá zima, prišla jar a v máji 1962 nám pribudol jeleň „Mišo“. Maličký, ešte bol bodkovaný, mal zlámanú zadnú nožičku a jedno uško mu viselo. Ani nechodil, bol celý skrehnutý, lebo bol v jarku.

Našli ho lesní robotníci a doniesli ho na polesie, nech si s ním pán polesný Jožko Gertli niečo urobí. Našťastie bola uzávierka a na polesí boli lesníci. A to bolo šťastie, lebo lesník Ján Kret z Vrch Slatiny a Štefan Sarvaš z Bielych Vôd boli majstri. Vystrúhali doštičky a nožičku mu zafačovali do nich, až sa pekne zriastla, ale uško na pravej strane ostalo visieť. Ale to mu nevadilo.

Mali sme kravu a mlieko od nej bolo veľmi dobré, neriedené. Kúpili sme cumeľ na pivovú fľašu. A ráno jednu fľašu, na obed jednu fľašu a večer tiež jednu fľašu, celý jeden a pol litra. Malý „Miško“ rástol ako z vody, potom už chodil do maštali a tam žerkal kravám. Čo nestihli sliepky zožrať, to bolo Mišove. Žral aj so svinkami, keď ho pustili do válova. Milý „Mišo“ potom chodil s kravou do doliny sa pásť a večer prišiel s kravou domov. Požral všetko, čo našiel na dvore.

Prišlo leto a „Miško“ vyrástol, zmohutnel. Cez zimu spával pod šopou na slame, prežil zimu, prišla jar 1963. Spásol všetko a zožral všetko, čo našiel. Chodil s kravou a teliatkom sa pásť. Bol veľký, beťár. Zabudla som zatvoriť dvierka na záhrade a on bol naučený na mňa, všade za mnou chodil, tak samozrejme vošiel do záhrady. Prvý padol hrach za obeť, potom mrkva, petržlen, repa, všetko, čo bolo zelené, ešte aj cibuľová vňať. Ja som to zbadala na obed, že „Mišo“ nechodí za mnou. Katastrofa, ako kosec, keď zoberie kosu a skosí. To trvalo do jesene, cez deň bol s kravou v doline v Sučej, ale cez noc, beťár, preskočil plot a išiel aj do ďalších záhrad, čo boli okolo hájenky.

On bol naučený, ako zastalo auto na ceste, kolo nás bola cesta, Kriváň – Hriňová – Bratkovský Most – Vrch Slatina – Brezno, bol tam. Naučili „Miša“ na maškrty, hneď bol pri aute. Samozrejme, že chovali, čo mohli, tomu sa zabrániť nedalo.

Prišla jeseň, „ruja“ a milý „Mišo“ zmizol. Asi tri týždne ho nebolo a všetci z lesného závodu Kriváň si mysleli, že sme hu utratili a zjedli. Ešte aj riaditeľ nás podpichoval, že či bolo dobré mäsko, lebo v zverine bol mohutný, bol len málo menší ako krava. Ale my sme nemali elektriku, deti malé, neviem, kde by sme to uskladnili bez chladničky.

Milý „Mišo“ sa vrátil, ale bol nebezpečný, trochu zdivel. Keď prišlo nejaké auto na polesie, hneď bol pri ňom, a keď nič nedostal, tak začal ich naháňať, ledva skočili do auta.

Keď bol preč, tak v záhradkách všetko podrástlo a to bola zas jeho pastva. Stalo sa, že som išla pozrieť, kde je „Mišo“ a on na repe v záhrade. Ja som sa pred kanceláriou zvrtla do bytu pre flintu, lenže bolo teplo, dvere boli pootvárané do kancelárie a tam sedel technik Jožko Babiak. On, keď ma videl, tak hoci bol komótny, nelenil a „Miša“ vyhnal zo záhrady. Ja som s guľovnicou vybehla von, ja by som ho bola zastrelila, ja som bola taká rozzúrená. Aj som riaditeľovi závodu hovorila, že ja ho zastrelím v tej záhrade. Preto nás podozrievali, keď zmizol na ruju. Cez zimu ešte zimoval pod šopou, žral všetko, občas som mu urobila melasu s vodou alebo zemiaky.

Prišla jar, párkrát bol s kravou na paši, ale koncom mája „Mišo“ zmizol a už sa neukázal, „no zase sme ho zjedli“. No ale v polovici leta začali chodiť sťažnosti z osady „Snohy“, že im jelene chodia na pole, ale celé čriedy a všetko zničili, zemiaky, obilie, kapustu, záhrady. A nebáli sa ľudí ani psov. Raz prišli na polesie a vravia: „Pán polesný, robte niečo s tým jeleňom, lebo z úrody nebude nič!“ A on na to: „A čo je mám robiť? Čo?.“ „To má na svedomí Váš Mišo“, oni na to, „lebo on je vodca celej čriedy. Všetky jelene idú za ním. Je najväčší, má zlomené ucho a napáda ľudí! Keď ich vyháňali, nebál sa ničoho...“ No a potom jeleň zmizol, kosti zložil v Snohách.

Anna Gertliová

Lesníctvo Rumunska

Lesy sú úzko spojené s kultúrnym, hospodárskym, sociálnym a historickým vývojom Rumunska. Krajina sa nachádza v kontinentálnej miernej oblasti s rozmanitým reliéfom od pobrežia po horské oblasti. Klimatické podmienky a osobitý reliéf spôsobujú, že lesná vegetácia rôzne rozšírenia z hľadiska zemepisnej šírky (44° až 49° severnej šírky), ktorá umiestňuje Rumunsko do dubových oblastí; a z nadmorskej výšky s niekoľkými vegetačnými stupňami od dubu po smrek obyčajný.

Zalesnená plocha tvorí 26,3%, čo je 6.249 miliónov ha. Od roku 1991 je 96% lesnej pôdy vo verejnom vlastníctve a štyri percentá sú súkromným majetkom.

V rumunských lesoch dominujú listnaté dreviny (69%) a ihličnany pokrývajú 31% plochy s najväčším zastúpením smreka obyčajného (23%), jedle bielej (5%) a iných živíc (3%). Objem zásob je asi 1.341 miliónov m^3, čo znamená asi 218 m^3/ha. Hlavnými druhmi sú buk (36%), smrek (29%) a duby (13%). Odhadovaný priemerný ročný prírastok 5,6 m^3.

Lesy delia na lesy s produkčnou aj ochranou funkciou (64%) a lesy s osobitnou ochrannou funkciou (38%) delených do piatich podskupín – lesy s hydrologickou ochranou (13%), ochrana pôdy (14%), proti klimatickým a priemyselným škodám (1%), rekreácia (7%) a biodiverzita a vedecké záujmy (3%). Výška ročnej ťažby (AAC) je stanovená zákonom a počíta sa podľa hospodárskych plánov vypracovaných Inštitútom pre výskum a správu lesov.

Prvý lesný kódex v Rumunsku bol prijatý v roku 1881. Dnes platí lesnícky zákon z roku 1961. Lesné hospodárstvo v Rumunsku sa riadi tiež Národným programom ochrany a rozvoja lesného fondu na obdobie rokov 1976-2010 z roku 1976; a zákon č. 2/1987 o ochrane, ochrane a rozvoji lesov, o ich trvalom využívaní a ochrane ekologickej rovnováhy. Platný je aj zákon č. 2/1987 priniesol

novú orientáciu súvisiacu so zlepšením životného prostredia a zabezpečením ekologickej rovnováhy. Okrem iného sa zameriava na: podporu cenných pôvodných lesných druhov; zastaviť rozširovanie ihličnanov mimo ich prirodzeného rozsahu; zvýšiť podiel prirodzenej regenerácie. Lesné podniky sú tiež zodpovedné za zver a ryby v horskom hospodárstve.

Dohľad nad lesníckym a drevárskym priemyslom má Ministerstvo vôd, lesov a životného prostredia s odborom lesov (dnes ministerstvo vôd, lesov a životného prostredia) a ministerstvo priemyslu s odborom drevárskeho priemyslu. Na základe rozhodnutia vlády bola v roku 1990 založená Autonómna správa lesov, ROMSILVA RA, ktorá je založená na ekonomickej efektívnosti a zodpovedá za správu a správu väčšiny štátnych lesov (99,5%) – lesný fond. ROMSILVA koordinuje 41 lesných dcérskych spoločností, ktoré zodpovedajú správnym krajom. Pod ne spadá 400 lesných obvodov, z ktorých každý zaberá 6.000 až 20.000 ha lesnej plochy. V rámci okresu je les rozdelený na produkčné jednotky, ktoré by boli zvyčajne vymedzené v povodiach s rozlohou od 1 000 do 5.000 ha. Lesné hospodárske plány sú vypracované pre každú produkčnú jednotku v 10-ročných intervaloch. ROMSILVA riadi Inštitút pre výskum a správu lesov, školiace stredisko a „Forest Review". Oblasť ťažby dreva spadá pod ministerstvom priemyslu, ktorému je podriadených 17 obchodných spoločností. Z celkovo 138 obchodných spoločností špecializovaných na ťažbu a spracovanie dreva bolo privatizovaných iba deväť spoločností.

Ťažobné jednotky zodpovedajú aj za prepravu dreva z lesa do stredísk primárneho spracovania.

V Rumunsku evidujú 32.000 km lesných ciest (6,1 m/ha s priemernou približovacou vzdialenosťou 1,8 km). Súkromní vlastníci lesov sú povinní dodržiavať programy starostlivosti financované zo štátneho rozpočtu alebo zo strany ROMSILVA.

V Rumunsku sa nachádza viac ako 70.000 ha semenných porastov a 700 ha ovocných sadov. Naplánované bolo zriaďovanie národných parkov a rezervácií a iných chránených území s odhadovanou rozlohou 400.000 ha. Bolo identifikovaných ďalších 300 oblastí s rozlohou 1.000.000 ha, ktoré sa považujú za chránené územia.

Rozloha mimo lesnej pôdy je 16,9 milióna ha, z čoho asi 38% sa vyznačuje sukcesiou. Jediný spôsob, ako obnoviť tieto plochy v rámci produktívneho cyklu je zalesňovanie. V minulých rokoch bolo 99% pôdy majetkom štátu, v poslednom období prebieha intenzívna privatizácia poľnohospodárskej pôdy, ktorá tento proces komplikuje.

-as-

HUNCOKÁRI
Lokalita Sklené huty II.

Kedysi som si myslel, že pojem „Huncokár" je na Slovensku bežný a že minimálne tí, ktorí sú svojou prácou spojení s lesom, vedia, čo znamená. Zistil som opak. Toto označenie vzniklo poslovenčením nemeckého výrazu „Holzhäcker". A práve Sklená huta bola jednou z lokalít, kde Huncokári žili a pracovali.

Príchod nemecky hovoriacich drevorubačov do Malých Karpát je spojený so zmenami v lesnom hospodárstve zavádzanými najmä v období vlády Márie Terézie (1740-1780). Na svoje majetky ich pozývali Pálfiovci, vtedajší najväčší vlastníci malokarpatských lesov. Okrem mzdy dostali huncokári do užívania dom s menšou záhradou. Zomknutá skupina charakteristická nemeckým jazykom, katolíckym vierovyznaním, izolovanosťou ich sídiel, špecializáciou na prácu a život v lese a určitou etnickou a kultúrnou odlišnosťou od ostatného obyvateľstva, tu žila dve storočia no v roku 1945 im bol skonfiškovaný majetok a stratili slovenské občianstvo, boli sústredení do zberných táborov a následne bola väčšina z nich vysídlená zo Slovenska.

Údaje v registroch vyúčtovania výroby skla v hute nad Ompitálom nás však presviedčajú, že v citovanej oblasti žili a pracovali holzhäckeri už na začiatku 18. storočia – v novej či druhej výrobni skla.

Pri sčítaní ľudu v Československu v roku 1921 sa nebral ohľad na holzhakerov, hoci aj oni tvorili nemeckú menšinu na Slovensku. Vyšší percentuálny stav než v Modre mali holzhakeri v Malých Karpatoch v obci Píla (9%) a v Lošonci (8,6%). Títo nemeckí obyvatelia žili aj v 20. stor. zväčša v údoliach Malých Karpát, a to v jednotlivých domoch.

Huncokári bývali na samotách hlboko v horách Malých a Bielych Karpát v prenajatých domoch. Známych je okolo 60 huncokárskych lokalít. Žili utiahnutým a súdržným spôsobom života. Na jednom mieste boli spolu aj dve či tri rodiny, ktoré si navzájom pomáhali. Boli jednoduchí, skromní a pracovití ľudia s vysokými mravnými a charakterovými vlastnosťami. Muži sa venovali ťažbe, spracovaniu a zvážaniu dreva, pálili vápno alebo drevené uhlie. Ženy sadili mladé stromčeky, upravovali a čistili lesné chodníky, pripravovali krmivo pre zver, kosili trávu na lesných lúkach. Prác sa zúčastňovali aj odrastenejšie deti. Väčšia koncentrácia huncokárskych domov bola iba na lokalitách Holint, Sklená Huta, Rybníček a najmä na Piesku pri Modre. Odhady počtu nemecky hovoriaceho etnika žijúceho v lesoch Malých Karpát sa pohybuje medzi 1200 až 1700.

Ich domy boli pomerne jednoduché, zväčša jednoosé prízemné stavby s kuchyňou, izbou a komorou postavené z dreva, tehál a kameňa, zväčša natreté na bielo. V jednom dome bývalo 10-12 ľudí. K domu mali pridelené menšie záhrady a podľa potreby aj lúka na pasenie dobytka.

Pôvod Huncokárov

Podľa tradície prišli huncokári zväčša z oblastí Štajerska a dolného Rakúska. Rodiny Hirner a Hofer si vykazovali tirolský pôvod, Reisenauer z Moravy, Langer zo Sliezka. V matrikách sa stretávame s priezviskami Amon, Achenschwandner (písané často Oschenschwandner), Eckhardt, Fabian, Gschwandner (Geschwandner), Grans, Groschapl, Gschill, Haverl, Hirner, Hofer, Kern, Kschill, Langer, Lintner, Meierhofer, Nietschneider,Reisenauer, Reisinger, Schwandner, Seewald, Steinacker, Tanglmaier, Trautenberger, Wajkuni. Zmiešanými manželstvami so slovenským obyvateľstvom sa medzi nemecky hovoriacich huncokárov zaradili aj rodiny Čermák, Juriš, Matejovič, Okruhlica.

Pri poľovačkách, či už individuálnych alebo hromadných, sa často využívali huncokári ako znalci života zveri. Muži robili na poľovačkách honcov, deti predtým vyčistili lesné chodníky.

Pestovateľstvo

Príchodom nemeckých huncokárov sa zavádzali nové pestovateľské metódy v lesnom hospodárstve. V tom období vznikajú lesné úrady na čele s lesmajstrami a ostatným lesným personálom – horármi, hájnik-

mi, drevorubačmi. Z hľadiska pestovania lesa Tereziánsky lesný poriadok nariaďuje konkrétne opatrenia, ako napríklad obhospodarovanie lesa na základe evidencie a plánu, určuje rubné doby pre jednotlivé dreviny, dáva návody na prebierky, prikazuje zakladanie škôlok.

Bukový klát z hraničného stromu nad Pezinkom so záznamami z rokov 1676 a 1766.
96 cm x 25 cm x 6 cm, v zbierkach SNM - Múzea Červený Kameň

Využitie dreva

Drevo ako najdostupnejší prírodný materiál sprevádzalo huncokárov celým ich životom. Najmenej kvalitné drevo ako aj haluzinu využívali na kúrenie. Pre jednoduchší transport sa drevo pílilo a kálalo, na pílach sa spracovalo na rezivo. Pre svoje domácnosti si sami zhotovovali úžitkové predmety, ako lyžice, naberačky, misy, korytá a iné nádoby ako aj jednoduchší nábytok. V malokarpatskej oblasti sa drevo využívalo nielen na stavby budov a výrobu nábytku, ale aj v tamojšom baníctve, na pálenie vápna a dreveného uhlia, v sklárňach, v medených hámroch pri Borinke a pri výrobe školských bridlicových tabuliek v Marianke. Drevná hmota sa používala i na výrobu papiera, o čom svedčia miestne pomenovania. V Horných Orešanoch pri Smoleniciach sa v Pálfiho chemickej fabrike od roku 1883 suchou destiláciou dreva vyrábala kyselina octová, acetón, drevený lieh, decht a drevené uhlie.

Ťažba dreva bola základnou pracovnou náplňou huncokárov. Drevorubači pracovali v lesoch minimálne vo dvojici. Zväčša boli platení od množstva vyťaženého dreva, preto v lete obvykle pracovali už od šiestej ráno do deviatej večer, pričom na obed mali trojhodinovú prestávku. V zime robili od ôsmej do štvrtej popoludní s hodinovou prestávkou. Ročne na jedného pripadalo 800-1000 m^3 vyťaženého dreva.

Základným pracovným nástrojom drevorubača bola sekera a bukový klin. Do ich výbavy patrila aj fajka a plstený klobúk proti dažďu. Píla sa začala používať až v 19. storočí. V medzivojnovom období 20. stor., kedy huncokári pracovali aj pre Študijnú základinu Jána Pálfiho, sa objavujú prvé motorové píly.

Do práce sa zapájali často aj ženy a chlapci už od jedenásteho roku veku. Muži robili často ešte ako sedemdesiatnici, či dokonca aj osemdesiatnici. Ako hlboko veriaci katolíci prácu začínali ráno slovami „V mene Božom“, alebo „S Bohom začínam“, večer končili slovami „Pán Boh zaplať za prácu, ktorej som si dosýta užiť mohol.“

Vyťažené drevo sa muselo dopraviť na miesto jeho spracovania alebo použitia. Huncokári drevo z lesa sťahovali najmä volmi a súčasťou poddanských povinností bolo drevo narúbať a dopraviť do skladu zemepána. Od 19. stor. sa v malokarpatskej oblasti stavali úzkorozchodné lesné železnice, ktoré priniesli výrazný pokrok v spôsobe prepravy dreva. Spočiatku sa na dopravu využívali kone, ktoré postupne nahradili parné a motorové lokomotívy. Od r. 1898 bola v prevádzke v oblasti Smolenic a Dobrej Vody železnička s rozchodom 60 cm. Spolu s viacerými odbočkami mala dĺžku okolo 70 km. V r. 1958–1961 bola rozobraná. Pálfiovci postavili v r. 1892 11 km dlhú úzkokoľajku aj z Rohožníka do Malaciek, ku ktorej pribudlo okolo 15 km bočných tratí. Trate postupne do 60. rokov zanikali.

Pálenie dreveného uhlia

Drevené uhlie sa v malokarpatských lesoch využívalo oddávna. Spočiatku sa pálilo v ohniskách a jamách, neskôr ich nahradili dokonalejšie miliere (z nemeckého Meiler). Miliere mali tvar homole alebo kužeľa o priemere šesť až osem metrov. drevené uhlie v nich vznikalo karbonizáciou – pri nepatrnom prístupe kyslíka drevo prechádzalo suchou destiláciou a postupne zuhoľnatie.

Od svojho príchodu drevené uhlie pálili aj huncokári. Pálenie si vyžadovalo dôkladnú organizáciu práce. Od včasného rána spilovali stromy, pripravovali z nich siahovicu, na vyhliadnutom mieste upravili základ pre milier a okolo stredového kola (tzv. kráľ) sa uložilo šikmo drevo do výšky až tri metre. Vytvorený milier sa prikryl čečinou a navlhčenou zeminou. Po zapálení miliera najskúsenejší uhliar otváral a zatváral odvetrávacie otvory. Celý proces vypálenia uhlia v milieri trval aj dva týždne.

Pamätníci minulosti

Najzachovalejšou pamiatkou je kaplnka Sv. Márie Magdalény. Pri nej sa na sviatok Márie Magdalény (22. júla) konala v minulosti nemecká omša za účasti stoviek huncokárov. Tradícia omší sa v roku 2001 obnovila. Huncokári pochovávali zomrelých prevažne na lesných cintorínoch. Dodnes jediným zachovaným je huncokársky cintorín na Piesku.

Tradície huncokárov sa po roku 1945 udržiavali najmä v rodinnom prostredí. Známe sú organizované stretnutia potomkov niektorých rodín, vznikla nová tradícia Sviatky lesa, ktorá sa každoročne koná na Piesku pri Modre a vo svojom programe sa venuje aj huncokárom. (pokračovanie nabudúce)

Ing. Michal Slávik, OZ Smolenice

100. výročie narodenia prvej dámy slovenského lesníctva Ing. Alžbety Némethyovej

Ešte za jej profesionálne bohatého života sa jej dostalo titulu prvá dáma slovenského lesníctva. A zaslúžene. Narodila sa 9.11.1920 v Žarnovici. Obaja rodičia zomreli mladí – otec 42-ročný, matka 32-ročná. Keď 16 ročná Alžbeta osirela s tromi mladšími sestrami a bratom, aby uživila svojich súrodencov, zanechala štúdium a nastúpila do práce v závode Sandrik Dolné Hámre, kde získala výučný list, stala sa zlievačkou drahých kovov, neskôr bola dokonca majsterkou vo výrobe. Takto sa podarilo jej mladším súrodencom prežiť. A nielen to, zaumienila si, že všetci jej súrodenci musia získať maturitu – a vďaka jej húževnatosti sa to aj podarilo.

Pracovať v lesníctve začala prostredníctvom Riaditeľstva štátnych lesov a majetkov v Žarnovici na Ministerstve hospodárstva Slovenského štátu (odbor Ústredné riaditeľstvo štátnych lesov a majetkov). Nastúpila tu 26.3.1940 ako kancelárska pomocníčka u ústredného riaditeľa Ing. Jozefa Biringera.

Keď dňa 17.10.1945 Povereníctvo SNR pre poľnohospodárstvo a pozemkovú reformu (VIII. odbor – t. j. Ústredné riaditeľstvo štátnych lesov tohto povereníctva) vydalo zoznam zamestnancov nachádzame v ňom na Ústrednom riaditeľstve štátnych lesov aj Alžbetu Némethyovú ako kancelársku pomocníčku na obchodnom oddelení.

Po vzniku povojnového Správneho zboru podniku Štátne lesy sa konala jeho prvá schôdza dňa 5.3.1947 na Ústrednom riaditeľstve štátnych lesov v Bratislave na Vajanského nábreží č. 13/a, II. posch. Na prezenčnej listine nachádzame Alžbetu Némethyovú ako zapisovateľku tohto Správneho zboru.

Neskôr pracovala ako sekretárka ústredného riaditeľa štátnych lesov Dr. Ing. Františka Papánka na Oblastnom riaditeľstve štátnych lesov v Bratislave. Bola výbornou stenografkou a pisárkou, postupne sa stala pravou rukou riaditeľa Dr. Ing. Františka Papánka. Rýchlo si medzi spolupracovníkmi získala mimoriadnu obľubu a popularitu.

V novej štruktúre a novom personálnom obsadení

Drevená socha Alžbety Némethyovej z roku 2018 v Lesníckom skanzene.

Alžbeta Némethyová v roku 1988.

Oblastného riaditeľstva Československých štátnych lesov pod vedením nového robotníckeho riaditeľa Mareka Smída, prešla politickými previerkami a v Organizačnom poriadku zo dňa 1.8.1950 ostala ako sekretárka ústredného riaditeľa.

Po politických čistkách na Povereníctve pôdohospodárstva v roku 1950, keď sa stal prednostom VII. Odboru povereníctva a súčasne vedúcim sekretariátu povereníka Ing. Milan Hirš, bola Alžbeta Némethyová jeho asistentkou.

Postupne sa stala asistentkou viacerých riaditeľov hlavných správ lesného hospodárstva a lesníckych odborov na povereníctve a ministerstve. To svedčí o jej mimoriadnom pracovnom talente, pracovitosti a spoľahlivosti. Takto sa postupne stala jedným z najinformovanejších pracovníkov slovenského lesného hospodárstva. Vynikala mimoriadnym pracovným elánom a tvorivou energiou. Pracovný čas pre ňu neexistoval, v kancelárii bola pravidelne do večerných hodín.

Ako píše o nej jej nadriadený, riaditeľ Ekonomického odboru ministerstva Ing. Vladimír Marko, CSc. vo svojej publikácii *„Obnažené letokruhy“ (2007)*: *...„okrem jej pracovných povinností jej hlavnou pracovnou (a tiež životnou) náplňou bola naďalej starostlivosť o svojich príbuzných, spolupracovníkov, priateľov a známych. A tak to ostalo až do jej odchodu do dôchodku – ba ešte aj potom....“* Ostáva dodať otázku, či mal kto pomôcť jej, keď to v starobe potrebovala ona.

Prirodzene, že pri prvej príležitosti a otvorení diaľkového štúdia začala študovať na Lesníckej fakulte, Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene, promovala v roku 1967.

Ako kvalifikovaná pracovníčka, mala na Povereníctve pôdohospodárstva pridelenú v rámci štátnej starostlivosti o lesy, agendu neštátnych lesov. Od roku 1967 pracuje na Povereníctve SNR pre lesné a vodné hospodárstvo na Odbore lesného hospodárstva (vedúci Július Chovanec), na jeho samostatnom oddelení. O rok neskôr (1968), keď vznikli slovenské ministerstvá, na Ministerstve lesného a vodného hospodárstva pokračuje ako odborná referentka štátnej starostlivosti o lesy. Do jej referátu pripadli postupne aj účelové lesy a účelová rajonizácia lesov a integrované funkcie lesov.

Na svoje súkromie a osobné vzťahy nemala čas, nebola vydatá, bola starostlivou sestrou svojich mladších štyroch súrodencov a následne aj ich detí, ktorí potrebovali jej starostlivosť takmer po celý jej život. V súkromí bývala v garsónke spolu s jednou zo svojich sestier v Bratislave – Ružinove. O jej skromnosti a zmysle pomáhať iným, svedčí skutočnosť, že keď jej pridelili ministerský dvojizbový byt, vzdala sa ho v prospech svojej tehotnej príbuznej. Vo svojej biednej garsónke žila až do smrti.

Zomrela slobodná, bez priamych potomkov 30.1.1991 v Bratislave ako 71-ročná, bez toho, aby si to lesné hospodárstvo zvlášť všimlo.

Slúži ku cti Slovenskej lesníckej komore a jej Klubu žien, že jej v Lesníckom skanzene vo Vydrovskej doline dňa 18.8.2018 inštalovali drevenú sochu, s nápisom – ako poctu prvej dáme slovenského lesníctva.

Spomínaný Ing. Marko pokračuje: *„Neviem aká bola jej posledná zdravotná diagnóza, iba to tuším: jej veľké a unavené srdce určite neunieslo toľkú váhu lásky, dobroty a obetavosti...“*

To najmenej čo by slovenské lesníctvo na jej pamiatku mohlo urobiť je inštalovať v jej rodisku pamätnú tabuľu.

Bezpochyby bola najvýznamnejšou lesníčkou svojej doby.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Pero pre dalajlámu

Unikátne kúsky rezbára Dominika si zamilovali ľudia po celom svete. Hovorí, že už jeho priezvisko ho predurčilo k tomu, aby pracoval s drevom. Dominik Smrek stojí za vznikom originálnych drevených pier. Vybudoval si úspešnú umeleckú dielňu, kde mu vôňa dreva mení život každý deň. Samozrejme v pozitívnom zmysle slova. Jeho vášňou však od detstva bolo drevo, a tak čoraz viac voľného času popri práci trávil vo svojom pražskom ateliéri. Strúhal perá pre potešenie a pre priateľov, keď však zistil, že majú obrovský úspech, pustil sa do podnikania.

Svoje prvé pero vyrobil pred ôsmimi rokmi a je z venezuelského mramorového dreva. Vyrobil dokonca pero zo zabudnutého kusa dreva Wenge, z ktorého si chcel spraviť prívesok. Bez premýšľania ho pokreslil, narezal a vysústružil. Prvotnú radosť vystriedala vášeň, ktorá pomohla k zrodu celej myšlienky – zrodu vlastnej značky. Ten neopísateľný pocit dať druhú šancu drevu, ktoré niekto vyhodil, alebo ho príroda pre nás odložila hlboko do svojich hlbín ho sprevádza pri výrobe dodnes. Práca s drevom si vyžaduje veľa precíznosti, vzdelávania sa, pokusov a omylov. V jeho ponuke môžeme nájsť perá z rôznych exotických drevín, ale aj zopár netradičných kúskov, ako napríklad 7500 rokov starý subfosílny dub z pražskej stromovky či pero z vraku lode zo 17. storočia.

Drevo má z rôznych kútov sveta a perá putujú, naopak, do celého sveta. Rezbárovu paletu drevín momentálne tvorí okolo 150 druhov dreva z celého sveta, medzi nimi má aj veľmi vzácne kúsky. Starý bahenný dub, ktorý má 12-tisíc rokov, wenge z Konga, dvojfarebný Padouk z africkej Angoly, posvätné drevo šaman z Dominikánskej republiky, ebenové drevo, hadie drevo, agát či olivovník. Niekto by mohol povedať, že písanie je každodennou rutinou, ale písať perom napríklad z betlehemskej olivy, je čisto spirituálna arteterapia.

Proces výroby je náročný, takmer mravenčia práca, ale pre neho krásne, neobyčajné chvíle. Rezbár si najskôr vyberie drevo, následne ho vysuší, vŕta, brúsi a končí sústružením. Sú ľudia, ktorí pokladajú pero za súčasť imidžu, nechávajú si ho vyložiť diamantmi, opálmi, alebo chcú drevo používať zo špecifickej dreviny či živice.

Manufaktúra v číslach:

- za osem rokov v nej bolo vyrobených 3.000 pier,
- na výrobu pier používa 500 druhov materiálu,
- najčastejšie robí perá z olivového dreva, mahagonu, bahenných dubov či palisandrov,
- vo vnútri je atramentová alebo guľôčková výplň,
- najdrahšie pero stojí cca 3.800 eur,
- priemerná cena luxusného pera je 150 eur,

- rezbárovými perami píše 15 prezidentov, množstvo ministrov, ale aj svetoví kritici whisky.

Perá z jeho dielne dostali do daru už rôzne svetové osobnosti ako britská kráľovná Alžbeta, šéf Applu Tim Cook, novinár a autor knihy Whisky bible Jim Murray, dalajláma, šéfovia globálnych firiem či hlavy štátov, medzi ktorými nechýba exprezident Andrej Kiska. Dalajláma pri obdivovaní pera, ktoré preňho odo mňa kúpil slovenský politik ako dar, povedal, že je dobré nielen na písanie, ale dosť ťažké aj na prebúdzanie spiacich žiakov.

Pero je jedinečným spoločníkom každého človeka. Ľudia píšu svoje životné príbehy práve perami, podpisujú sa na dôležité dokumenty a zanechávajú odkazy. Pero sprevádza každého z nás. Nielen hobby, ale aj láska a vášeň. Písanie, ktoré je staromódne. Písanie, ktoré je jednoduché. Písanie, ktoré je poctivé. Písanie, ktoré má dušu a ktorá chýba e-mailom, chatom a SMS-kám. Písanie, ktoré mi umožňuje unikať zas a neustále z digitálneho sveta valiaceho sa závratnou rýchlosťou. Písanie, ktoré ma vracia do čias, keď tempo života bolo pomalšie a ľudia k sebe úprimnejší, lepší.

-mn-

75. výročie založenia lesníckeho časopisu Poľana

Slovensko nemalo v histórii lesného hospodárstva veľa lesníckych časopisov. Jedným z najznámejších sa však stal časopis „Poľana", ktorý začal vychádzať v Bratislave v decembri 1945 ako celoslovenský lesnícko-drevársky časopis, pod názvom Poľana, ktorý začala vydávala Lesnícka a drevárska ústredňa, od januára 1950 pokračovalo lesnícke kultúrne ústredie pri Československej akadémii poľnohospodárskej a od januára 1952 Povereníctvo lesov a drevárskeho priemyslu.

Redigoval ho Dr. Ing. František Papánek, od januára 1950 Ing. Milan Hirš. Tento populárny časopis vychádzal každý mesiac a jeho pravidelným obsahom boli odborné články z rozmanitých úsekov lesníckej činnosti, literárne informácie, aktuality z lesníctva a drevárstva doma i v zahraničí, kritické ohlasy, informácie o zákonných predpisoch a vyhláškach, personálne správy a rozličné zvesti. Najviac v tomto počiatočnom čase v časopise publikoval František Papánek, Ľudovít Macko, Rudolf Jandel, Víťazoslav Sprock, Štefan Makovník, František Turček, Ján Madlen, Ján Missuth, Ferdinand Sigotský, Samuel Kriška, Dominik Kepšta, Milan Hirš, Gejza Krébes, z českých prispievateľov Karel Kozlanský a ďalší.

História našich slovenských (československých) lesníckych časopisov nie je z hľadiska dlhodobého síce bohatá čo do počtu, ale prinajmenšom zaujímavá z hľadiska ich vývoja. V období Rakúsko-Uhorska hral prím lesnícky časopis „Erdőszeti Lapok" (Lesnícke listy), ktorého zakladateľmi boli Karol Wágner a Adolf Divald v Banskej Štiavnici roku 1862. Mimochodom v Maďarsku vychádza dodnes. V prvej Československej republike sa vyrojilo, najmä v Čechách hneď niekoľko lesníckych titulov, na Slovensku sa rozširoval najmä Československý les, Československý háj, Lesnícka práca, Lesnícky časopis, Lesné a drevárske hospodárstvo, Les a drevo a ďalšie. V období Slovenského štátu bol na Slovensku dominantným lesníckym časopisom – novinami „Les a drevo".

Po skončení 2. svetovej vojny sa všetko z obdobia Slovenského štátu, ale aj z prvej Československej republiky považovalo za prežité nielen odborne, ale najmä politicky a hľadali sa spôsoby na tzv. „nový začiatok". Rok 1945, najmä po májovom oslobodení, sa nachádzal preto v znamení hľadania aj v novej štátnej správe lesného hospodárstva a jej odbornej organizácie. Kľúčovými osobnosťami sa v týchto rokoch v lesnom hospodárstve okrem iných stávajú najmä Ing. Dérer, Dr. Ing. Papánek, Dr. Ing. Macko, Ing. Gonda, Ing. Móric. Všetci si uvedomovali, že základom ďalšieho lesníckeho napredovania musí byť spoločná mediálna platforma odborného časopisu.

Na politicko-odborné výslnie lesného hospodárstva sa dostáva popredný lesnícky odborník JUDr. Ing. Dr. František Papánek, ktorého do špičky slovenského lesníctva katapultovala v tej dobe aj priaznivá skutočnosť, že do mája 1945 bol príslušníkom vojska Červenej armády. Hneď po prepustení z Červenej armády sa sťahuje zo Svätého Antona, kde predtým pôsobil ako vedúci lesnej správy, do Bratislavy. Tu začína novú kariéru, najprv ako externý prednášajúci na Slovenskej vysokej škole technickej, Lesníckom odbore. Prvú prednášku – Úvod do lesnej ekonomiky mal už 13. júla 1945 v budove býv. maďarského gymnázia na Palisádoch. V úvode povojnového obdobia bol vymenovaný za predsedu preverovacej komisie pre Štátne lesy a preveroval štátne – politickú spoľahlivosť zamestnancov štátnych lesov. Vzápätí sa Papánek stáva námestníkom riaditeľa Oblastného riaditeľstva Štátnych lesov na Slovensku v Bratislave (neskôr riaditeľom).

Zakladateľ a prvý redaktor časopisu František Papánek.

Marko Vladimír, riaditeľ Ekonomického odboru a nadriadený Ing. Némethyovej na ministerstve.

V tomto politicky hektickom období si Dr. Ing. Papánek nachádza čas aj na založenie lesníckeho periodika, ktorému dáva názov „Poľana" – ako píše, *„ so symbolickým označením vrchu, ktorý sa vypína uprostred Slovenska, v jeho samotnom srdci, ospevovaný Sládkovičom, svedok Slovenského národného povstania a nezabudnuteľných partizánskych bojov".*

Časopis mal vo svojom podnadpise uvedené, že je „časopisom lesného a drevárskeho hospodárstva", v tiráži sa uvádza, že je orgánom Ústredia odborových zväzov Slovenska. Zodpovedným redaktorom je JUDr. Ing. Dr. techn. František Papánek, časopis rediguje redakčný kruh s redakciou a administráciou v Bratislave na Dobrovičovej č.11/1 (Dnes tu sídli Ministerstvo pôdohospodárstva, predtým Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy). Ročné predplatné činí 50.- Kčs, jednotlivé číslo 4.- Kčs. Povolenie na rozširovanie a distribúciu je dané výmerom Povereníctva pôšt a telegrafov zo dňa 1. decembra 1945, pod č. 81.172-I/1-1945.

I. ročník v roku 1945 sa už nestihol realizovať tak, ako bolo plánované. V dôsledku počiatočných ťažkostí napísania i spracovania príspevkov, ako aj administratívnych, tlačiarenských problémov (nedostatok papiera) sa prvé číslo dostáva k čitateľom až v decembri 1945 a na prelome rokov 1945/1946. Redakcia sa čitateľom v tiráži ospravedlňuje, že číslo vychádza oneskorene. Ďalej prosí o spoluprácu a oznamuje, že príspevky a fotografie sa po uverejnení honorujú.

Prvý príspevok úvodníkového charakteru píše prirodzene jeho zodpovedný redaktor Dr. Ing. František Papánek pod názvom „Na novej ceste". Oboznamuje čitateľov s novým časopisom, o jeho obsahu a poslaní. Pripomína, že Lesnícka a drevárska ústredňa ako vrchný štátny orgán, poverený úlohami lesnej a drevárskej politiky s porozumením privítala úmysel Ústredia odborových zväzov Slovenska vydávať odborný časopis a prispela administratívnou a finančnou pomocou k vydávaniu Poľany. Papánek ďalej pripomína pozitívny odkaz tých lesníkov, ktorí padli v boji za národné oslobodenie, *„lesy boli kolískou v ktorej sa zrodili prvé partizánske skupiny"* a podrobnejšie rozoberá odkaz Slovenského národného povstania. Pripomína, že je treba si osvojiť trpké ponaučenie z minulosti a poučiť sa z chýb, ktoré sa urobili. Preto má byť „Poľana" platformou diskusnou a debatnou, na ktorej sa majú stretnúť všetci lesníci, odborníci dobrej vôle aby dospeli tak k najvhodnejšiemu riešeniu každej odbornej otázky. Apeluje na jednotu medzi robotníctvom a odborným lesným personálom a predpokladá, že záujem výroby nebude spojený so záujmom majiteľa, ale so záujmom priamych výrobcov pracujúcich v lesnom hospodárstve.

V závere apeluje na to, aby robotníci a zamestnanci časopis nielen odoberali a rozširovali, ale do neho aj písali a prispievali.

Drevorobotník Jozef Ferjančík vo svojom odborársko-politickom príspevku „Odborová jednota – základ šťastnej budúcnosti" poukazuje na vojnou spustošené Československo a z toho plynúcu povinnosť potreby pevných odborových zväzov, spojenia lesných a drevárskych zamestnancov i robotníkov, vyzýva na skoncovanie s triednym rozdielom medzi *„pánmi inžiniermi a doktormi, lesnými radcami a riaditeľmi a nami drevorubačmi a robotníkmi píl, nech po Poľane siahne aj zmozoľnatená ruka lesného robotníka".*

Na podobnú tému uverejňuje ďalší príspevok známy odborník v slovenskej lesodohliadacej službe Dr. Ing. Ľudovít Macko, pod nadpisom „Čo očakávame od nášho časopisu?" Vo svojej novej funkcii na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy má značný vplyv aj na existenciu nového časopisu. V úvode spomína dovtedy vychádzajúci časopis (noviny) „Les a drevo", ktorý mal problém predovšetkým v malej slovenskej lesníckej obci, ktorá nemohla zabezpečiť jeho rentabilitu. Preto apeluje na spojenie robotníctva a odborného lesného personálu, aby prijali nový časopis do lesníckej pospolitosti i nabáda k znovuvybudovaniu Československej republiky. Svoj článok končí vzletnými poetickými slovami znelky Jána Kollára „Co z nás Slavů bude za sto roků„

Ing. Ladislav Dérer, v povojnovom období jeden z najvplyvnejších lesníkov na Slovensku, ako ústredný riaditeľ Riaditeľstva štátnych lesov a majetkov v Bratislave, vo svojom príspevku „To najpotrebnejšie" zdôrazňuje poslanie slovenského lesného hospodárstva, ďalej odstránenie sociálnej periférnosti pracovníkov lesného hospodárstva, najmä drevorubačov a ostatných lesných robotníkov. Označuje to za školský prípad, ako nedostatkom drevorubačov a povozníkov trpí celé lesné hospodárstvo. Treba odstrániť sezónnosť prác, zaistiť prácu robotníkom po celý kalendárny rok, zabezpečiť pre nich nové hmotné i kultúrne podmienky ubytovania i stravovania. Okrem toho treba posilniť odbornosť v lesnej prevádzke, aby sa skvalitňovali porastové zásoby, zdokonaľovala a racionalizovala sa prevádzka v lese.

V príspevku Ing. Ivana Bodického, pod názvom „Pracovné zameranie lesníctva a drevárstva a jeho stavu" autor pripomína, ako slovenské lesné hospodárstvo trpelo pod tlakom hitlerovského fašizmu, perzekúcie, prenasledovania a očakávania nového štátneho usporiadania v Československej republike. Nastal čas vytýčiť si ciele, vzbudiť dobe zodpovedajúci elán u príslušníkov lesníckeho stavu, lebo príčina zaznávania stavu lesníckeho tkvie v nás samotných.

Ďalší autor, predstaviteľ a neskôr predseda Lesníckej a drevárskej ústredne na Slovensku Ing. Alexander Móric sa podpisuje pod článok „Snahy o zjednotenie lesného a drevárskeho hospodárstva na Slovensku". Tento článok je prvý v doterajšom rade, ktorý sa nezaoberá politicko-odborovými výzvami a všeobecnými frázami, ale kvalifikovane (i keď zo subjektívneho pohľadu autora) rozoberá súčasný stav v lesnom a drevárskom hospodárstve a navrhuje zmysluplné opatrenia. Spomína doterajšiu legislatívu: zriadenie Drevárskeho syndikátu vládnym nariadením č.170/1933 Zb., zriadenie Lesníckej a drevárskej rady vládnym nariadením č. 121/1939 Sl. z. a neskôr nariadenie č. 140/1941 Sl. z. a najmä zriadenie Lesníckej a drevárskej ústredne vyhláškou č.245/1941 úradného nariadenia. Pripomína, že zriadenie spoločného lesnícko-drevárskeho fóra sa osvedčilo.

Rubrika Organizačné zvesti prináša informáciu o odovzdaní diplomov novým lesným inžinierom na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave: Dňa 5.12.1945 bolo na SVŠT v Bratislave slávnostne vyradených prvých 11 nových povojnových lesných inžinierov v novej ČSR: Ivan Kropáči, Andrej Lučivjanský, Ján Madlen, Boris Marendiak, Ján Mitschke, Ján Petrovič, Pavel Pôbiš, Karol Skácel, Zoltán Sprock, Ervín Tuma a Štefan Záchej.

Časopis úspešne pôsobil medzi lesníckou verejnosťou až do januára 1954, kedy sa časopis Poľana premenoval na Les, ktorý vychádza dodnes.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Posledné číslo časopisu Poľana č. 12, IX. roč. 1953.
Prvé číslo časopisu Poľana I. ročník 1. číslo.

Hrad Tematín

Ruiny hradu Tematín sa týčia nad údolím stredného toku rieky Váh. Spomínaný hrad bol vybudovaný v juhozápadnej časti Považského Inovca v katastri obce Lúka (okres Nové Mesto nad Váhom) na vápencovo-dolomitovom podloží vo výške 600 m n. m. a stal sa dominantou Stredného Považia.

Nájdete ho približne 20 kilometrov od mesta Piešťany na pozemkoch v správe štátneho podniku LESY SR. Je identifikovaný ako kompaktná stavba a jeho prvé murované súčasti pochádzajú podľa výskumov z obdobia okolo roku 1250.

Po vpáde Tatárov v rokoch 1241-1942 sa kráľ Belo IV. snažil o rýchlu obnovu krajiny. S novými osadníkmi začal budovať kamenné hrady a armádu. Medzi 100 murovaných kamenných pevností, ktorých stavbu počas svojej vlády inicioval, spadá aj vybudovanie hradu Tematín. Kráľ budoval nové hrady nielen vo vlastnej réžii, ale prikázal aj svojim poddaným, teda šľachte, aby nasledovala jeho príklad. Do konca Belovej vlády tak vzniklo takmer sto nových kamenných pevností. Mnohokrát to síce bola len kamenná veža s palácom a obkolesujúcou kamennou hradbou, predsa len to bolo lepšie ako jednoduché drevené opevnenie náchylné na zničenie požiarom. Hrad mal od svojho vzniku okolo roku 1250 množstvo majiteľov, medzi ktorými bol napr. aj Matúš Čák Trenčiansky. Práve v čase jeho vlastníctva bola vybudovaná veľká obranná veža hradu. Hoci sa podľa ústneho tradovania hrad dostával do vlastníctva a správy viacerých významných rodín, po prvýkrát sa spomína v písomnostiach až v roku 1270 a následne v roku 1347, keď ho kráľ Ľudovít I. daroval predkovi rodu Ujlaki – Vavrincovi Tótovi z Raholcu, nitrianskemu, valašskému a šopronskému županovi.

Hrad už od svojho vzniku plnil signalizačnú a strážnu funkciu a spolu s Trenčianskym, Beckovským a Čachtickým hradom bol súčasťou ochrany severozápadných priesmykov Uhorska. Chránil aj dôležitý brod cez Váh, spomínaný v listine z roku 1453. V roku 1524 hrad získal rod Thurzovcov z Betlanoviec – miestodržiteľ Alexius (Alexej) Thurzo panovníckou donáciou kráľa Ľudovíta II. Jagellonského. Išlo o súčasť veľkej majetkovej donácie, ktorou získal zadĺžené panstvo Červený Kameň a spolu s ním hradné panstvá Hlohovec, Šintava a Tematín.

„Najstaršie budovy sa sústreďovali v priestore horného hradu, ktorý pozostával zo štvorbokej veže a paláca obklopených hradobným múrom, cez ktorý viedol gotický portál do nádvoria. V snahe udržať krok s novou vojenskou technikou bola v druhej polovici 16. storočia zdokonalená obrana predhradia. Malý a úzky priechod oddelil hornú časť hradu od dolného nádvoria, z ktorého do predbránia vybiehali dve bašty chrániace vstup, zabezpečený ešte skalnou priekopou. Posledné úpravy hradu pochádzajú zo 17. storočia a zabezpečili ďalšie obytné časti v hornom hrade.

Ruiny múrov priam vyrastajú zo skalného podložia a skrýva ich hustý lesný porast. Podnes sú dobre čitateľné jednotlivé budovy a opevnenia. Zachovali sa obvodové mury a konštrukcie, na nárožiach spevnené kamennou bosážou. Ojedinele sa zachovali aj architektonické detaily, ako vstupná padacia brána do horného hradu, kamenná konzola na hlavnej veži, koruny murív, zvyšky atiky," to a omnoho viac sa dočítate na stránke OZ hrad Tematín. Spemenuté občianske združenie založili vysokoškolskí dobrovoľníci už v roku 2007 a dodnes sa aktívne podieľajú na záchrane a obnove hradu. Výsledky ich práce uvidí každý, kto sa na hrad vyberie.

Ako sa teda dostať na hrad?

Je na Vás, či zvolíte cestu autom autobusom, alebo si to do priestorov hradu ekologicky vystúpate po vlastných.

Na autobus, ktorý vás vyvezie na Bezovec, presnejšie na križovatku „Nová Lehota – Bezovec" v tvare T, si počkáte v Piešťanoch na nástupišti číslo deväť. Potom už len zvládnuť 4,9 km po modrej značke pešo hore na hrad.

Pešo sa na Tematín dostanete za dve a pol hodiny z obce Hrádok po trase dlhej takmer sedem kilometrov. Najskôr po modrej, následne po žltej značke. Z obce Lúka je modro značená trasa o cca kilometer kratšia, ale je potrebné prekonať trochu vyššie prevýšenie.

(zdroj: internet)

-as-

Cenník zveriny

Raticová zver:	Predajná cena Cena za 1 kg bez DPH v €
Srnčia do 5,99 kg	2,50
Srnčia 6 – 9,99 kg	2,50
Srnčia 10 a viac kg	2,50
Jelenica, jelienča	2,10
Jeleň ulovený od 15.9. - 15.10.	1,30
Jeleň ulovený do 14.9.	2,10
Danielia	2,10
Muflonia	1,30
Diviačia do 29,99 kg	0,70*
Diviačia 30,00 – 79,99 kg	0,70*
Diviačia 80,00 a viac kg	0,70*
Malá zver:	
Bažant sliepka	1,50
Bažant kohút	1,50
Zajac	15,00
Divá kačica	1,50

*** Predajná cena diviačej zveriny, ktorá pochádza z diviačej zveri ulovenej v poľovných revíroch nachádzajúcich sa v nárazníkovej zóne AMO a KMO a zónach označených ako Part I, II a III sa stanovuje na 0,50,- €/kg hmotnosti v koži bez hlavy a bez ratíc. Výkupné ceny pre uvedené zóny nie sú stanovené, pretože sa výkup nerealizuje.**

S Ceaușescem na lovu

Krutosť a rozmar na 286 stranách. Aj tak by sa dal v skratke opísať životný príbeh jedného z popredných vládnych predstaviteľov Rumunska, ktorý v tejto knihe rozpráva v tej dobe mladý rumunský lesný inžinier – Vasile Crișan. Práve on sa zhodou okolností dostane do situácie, keď musí usporiadúvať lovy pre „najväčšieho lovca" Rumunska, Nicolae Ceaușesca. Na začiatku, keď sa Ceaușes-

ca postupne dostáva k moci, správa sa ako bežný, ničím výnimočný lovec, „eticky" sa ale postupne stáva „absolútnym pánom", vytráca sa z jeho života akákoľvek poľovnícka a lovecká etika. Stáva sa z neho absolútny vrah zveri bez akéhokoľvek kúska súcitu či ľudskosti. V roku 1974 bol vytvorený titul prezidenta republiky a za doživotného prezidenta Rumunska bol „zvolený" práve Ceaușescu.

A práve autor knihy Vasile Crișan nám predstavuje skrytú, aj keď zároveň známu tvár Ceaușesca, ktorá bola pred bežnými ľuďmi starostlivo utajovaná – tvár krvavého lovca, motivovaného vlastnou pýchou, ktorý sa neštíti v masovom počte strieľať zver. Bežné boli úlovky niekoľkých kapitálnych jeleňov alebo niekoľko desiatok kamzíkov či medveďov za jeden deň. Neštítil sa loviť nič netušiacu zver z lanoviek, či vrtuľníka. Nesplnenie sľúbeného či neúspech na love končili pre doprovod spravidla suspendovaním alebo iným sankcionovaním, pričom stačilo aj to, ak sa jeleň „omeškal" o niekoľko minút.

Kniha je súborom napínavých poviedok so vzrušujúcim, niekedy i s komickými podtónom, ale v samotnej podstate rozoberá práve tragické okamihy, ktoré poukazujú na neovládnuteľnú túžbu dokazovania si moci nielen v spoločnosti, ale tiež v lesoch Rumunska.

Kniha, ktorá sa medzi čitateľov prvýkrát dostala v roku 2012 je doplnená približne 130 fotografiami, dotvárajúcimi atmosféru a verne vyobrazujúcimi popisované skutočnosti.

Ing. Zdenko Kováč

Uveríte?

Niekoho potešíme, niekto si bude trhať vlasy. No nedá sa vyhovieť všetkým. Ale čo sa dá robiť, keď tak raz bolo rozhodnuté. Všetky povolenia sú už schválené a tak si niektorí z nás budú môcť vyskúšať ubytovanie tesne pod vrcholkami stromov na Majerovej skale neďaleko Starých Hôr. Predmetné ubytovanie by malo byť záujemcom k dispozícii už v lete 2021. V súčasnosti prebiehajú ešte záťažové testy na konštrukcie, ktoré tam boli umiestnené ešte v auguste tohto roka.

Takže ak všetko dobre dopadne, už stačí len spustiť rezervačný systém a čakať na prvé recenzie od ubytovaných. Rok má príliš málo dní, a tak si toto ubytovanie bude môcť vyskúšať každoročne iba skupinka ľudí. Tí budú žrebovaní náhodne.

Čo je dôležité dodať, ubytovať sa v tomto zariadení bude možné iba na 16 hodín. Každý návštevník je povinný si so sebou doniesť spacák, prípadne vlastnú deku a ubytovanie pred jeho opustením uviesť do pôvodného stavu. Odpadky samozrejme odniesť.

Zasmejme sa

• • •

– Ocu! Čom sú cukerliky balené do šuštiacich papierikoch?
– To žeby sme čuli, jak mamka chudne!

• • •

Vedeli ste, že krstné meno ovplyvňuje pohlavie?!
Napríklad Zuzana skôr otehotnie ako Fero!!

Nájdi 10 rozdielov

Sudoku

	6						1	
			6	5	1			
1		7				6		2
6	2		3		5		9	4
		3				2		
4	8		9		7		3	6
9		6				4		8
			7	9	4			
	5						7	

RECEPTÁR

Srnčí guláš

Divina si vyžaduje pomerne veľa času na prípravu, ale výsledok stojí za to.

Príprava: 20 min **Úprava**: 180 min **Porcie**: 6

Marináda na mäso: 2 dcl rastlinný olej, 2 ks bobkový list, 5 ks nové korenie, 5 ks borievka, 5 strúčikov cesnak, soľ, mleté čierne korenie

Guláš: 1 kg srnčie stehno, 3 ks väčšia cibuľa, 2 dcl paradajkový pretlak, 1 l hovädzí vývar, 2 dcl tmavé pivo, soľ, mleté čierne korenie, sladká paprika

Postup:

Mäso umyjeme, osušíme, odblaníme a nakrájame na väčšie kocky. Premiestnime ho do uzatvárateľnej nádoby a zmiešame s olejom, bobkovým listom, novým korením, borievkou a cesnakom. Dosolíme, okoreníme, uzavrieme a uložíme na noc do chladu.

Vo väčšom hrnci si na oleji speníme na kocky pokrájanú cibuľku. Marinované mäso zbavíme bobuliek korenia, cesnaku aj bobkového listu a dáme ho zatiahnuť k restovanej cibuľke. Pridáme pretlak a mletú papriku. Premiešame a chvíľku dusíme.

Mäso zalejeme vývarom a pivom tak, aby bolo celé ponorené a na miernom ohni za občasného miešania varíme do zmäknutia (cca 3 hodiny). Keď sa odparí vývar, vždy ho trochu dolejeme. Keď je mäsko mäkké, ochutnáme a prípadne dochutíme soľou a korením.

Guláš podávame s domácou knedľou alebo čerstvým chlebíkom.

Dobrú chuť!

Vlniaca sa zem

Nie je bežné, aby sa zem vlnila pod nohami. Teda v prípade, že si odmyslíme zemetrasenia, je to viac menej výnimočný stav. A predsa sú miesta, kde jednotlivé zemské vrstvy ani len omylom nekopírujú priamočiaru líniu. Jedno z nich sa nachádza v arizonskej divočine Paria Canyon-Vermilion Cliffs Wilderness. Tento vlnami charakteristický pieskovcový skalný útvar sa formoval počas miliónov rokov pôsobenia veternej erózie v pieskoch Navajo. Ročne láka tisícky nadšencov, no v poslednej dobe najmä z hľadiska ochrany a zachovania tohto neobyčajného prírodného tvaru je ich počet limitovaný.

Tento nevšedný priestor s rozlohou 455 km^2 tvoria široké náhorné plošiny, vysoké zrázy a hlboké kaňony, pričom ich kombináciou vzniklo, čo v pozorovateľovi vzbudí dojem, že to môže pochádzať jedine z inej planéty. Nachádza sa v severnej Arizone a južnom Utahu v USA vo vyprahnutej oblasti Colorado Plateau. Tunajšiu krajinu formuje tiež rieka Paria, ktorá sa napája k rieke Colorado v Lee's Ferry v Arizone.

Náhorná plošina Colorado a jej povodia majú nesmiernu informačnú hodnotu pre vedy o Zemi, konkrétne pre chronostratigrafiu, pretože tento región obsahuje viac terénnych prvkov, ktoré odhaľujú kilometre silné susedné skalné stĺpy, ktoré geológovia a paleobiológovia používajú ako referenčné vrstvy geologického záznamu.

V rámci rekreačného vyžitia je najbežnejšou rekreačnou aktivitou v divočine Paria Canyon-Vermilion Cliffs Wilderness turistika, po ktorej nasleduje kempovanie, fotografovanie a jazda na koni po kaňone. Najpopulárnejšie sú túry kaňonom Paria, ktorý Vám sprostredkúvame priloženými fotografiami.

-as-

Erby s nádychom lesa

Erb obce Čremošné (okres Turčianske Teplice)

Erb obce Komárovce (okres Košice)

Erb obce Konská (okres Liptovský Mikuláš)

Erb obce Konská (okres Žilina)

Erb obce Pohorelá (okres Brezno)

Erb obce Strečno (okres Žilina)

Obec Muráň (okres Revúca)

September 2020

Životné jubileá

50 rokov

Maroš Kolpasky, vedúci LO, LS Antol – OZ Levice
Roman Mráz, vedúci LO, LS Pukanec – OZ Levice
Jozef Paučo, vedúci LO, LS Predajná – OZ Slovenská Ľupča
Ing. Robert Urbančík, referent správy a manažmentu majetku, koordinátor VO – OZ Rožňava
Ing. Ján Borčík, vedúci LS, LS Krásnohorské Podhradie – OZ Rožňava
Jaroslav Kuchár, vedúci ES, ES Haniska – OZ Košice
Mgr. Dušan Adamec, oblastný kontrolór – GR Banská Bystrica

60 rokov

Peter Konc, fakturant dreva a OVTS – OZ Levice
Ing. Miroslav Jakubis, hlavný účtovník – OZ Prievidza

Pracovné jubileá

25 rokov

Ing. Margaréta Gatialová, finančník – OZ Prievidza
Peter Brňák, vedúci ES, ES Zákamenné – OZ Námestovo
Peter Nagy, vedúci LO, LS Rimavská Sobota – OZ Rimavská Sobota
Roman Podolinský, vedúci LO, LS Sabinov – OZ Prešov

30 rokov

Ing. Maroš Škorík, vedúci LO, LS Považská Bystrica – OZ Považská Bystrica
Ing. Ivona Ďurindová, referent MTZ a nákupu – OZ Rimavská Sobota
Peter Janšo, referent poľovníctva – OZ Rimavská Sobota
Miroslav Kuchta, vedúci LO, LS Betliar – OZ Rožňava
Ing. Andrej Tkáč, vedúci ES, ES Bardejov – OZ Prešov
Ing. Marián Cudrák, vedúci LO, LS Malcov – OZ Prešov
Ján Sochor, vedúci strediska Luštiareň, OZ Semenoles Liptovský Hrádok
Ing. Róbert Láska, vedúci škôlkárskeho strediska Brod, OZ Semenoles Liptovský Hrádok
Ing. Margaréta Horniaková, vedúci účtovník – GR Banská Bystrica
Ing. Ján Bobro, držba a reprivatizácia – GR Banská Bystrica

35 rokov

Ing. Ladislav Chalmoviansky, referent technickej prípravy výroby – OZ Prievidza
Ing. Miroslav Pepich, poverený riadením OZ – OZ Čierny Balog
Ing. Igor Schóber, vedúci LS, LS Osrblie – OZ Čierny Balog
Ing. Ján Pisarčík, vedúci LS, LS Michalová – OZ Čierny Balog
Ing. Štefan Zubriczký, poverený riadením OZ – OZ Rožňava
Ing. Jozef Trojan, vedúci LS, LS Betliar – OZ Rožňava
Vladimír Didecký, technik, LS Sabinov – OZ Prešov
Ing. Marián Lipka, ref. pre plán, štatistiku a controlling, poverený vedením EOÚ – OZ Prešov
Ing. Dana Kráľová, MBA, poverená riadením ekonomického úseku – GR Banská Bystrica
Ing. Peter Meliš, oblastný kontrolór – GR Banská Bystrica
Ing. Peter Zima, vedúci odboru HÚL a certifikácie – GR Banská Bystrica

Starobný dôchodok

Ing. Marián Majerník, vedúci LS, LS Moravský Sv. Ján – OZ Šaštín
Ing. Dušan Ramaj, ochrana lesa, poverený vedením VTÚ – OZ Beňuš

Ing. Martina Velká

Drevené cisárove nové šaty

Nech robíme, čo robíme, osud si nás nájde. Svedkom toho je ďalší umelec, ktorého tvorbu si dnes predstavíme. Fred Colegow proste mal byť rezbárom. „Všetko na každom kroku ma k tomu smerovalo“, s úsmevom začína a prezrádza: „Môj otec bol rezbár, zomrel, keď som mal šesť rokov, ale nástroje, ktoré ostali po ňom v dielni, som použil pri svojich rezbárskych prvotinách. Tvár som vydlabal do dosky, ktorú mamka používala v kuchyni. Následne som vyhral sadu lacných rezbárskych nástrojov. A potom počas strednej školy som sa pokúsil vyrezať nudným tesárskym sekáčom. S tým mizerným kusom dreva som sa následne trápil dlátom šesť hodín. Neskôr ma oslovili vonkajšie kamenné rezby a vnútorné drevorezby na univerzite v Chicagu. Keď som prvýkrát začal vyrezávať, nevedel som, aké je to zlé. Keby som si uvedomil, aký som úbohý, od hrdosti by som skončil. Našťastie som bol ignorant. Študoval som politológiu a možno aj vďaka tomu som rýchlo vyhorel na pracovných miestach, a napokon som sa stal nezamestnateľným. Až vtedy som si uvedomil, že som v rezbárstve buď dobrý, alebo som lepší ako väčšina ostatných a vyrezával som ďalej.“

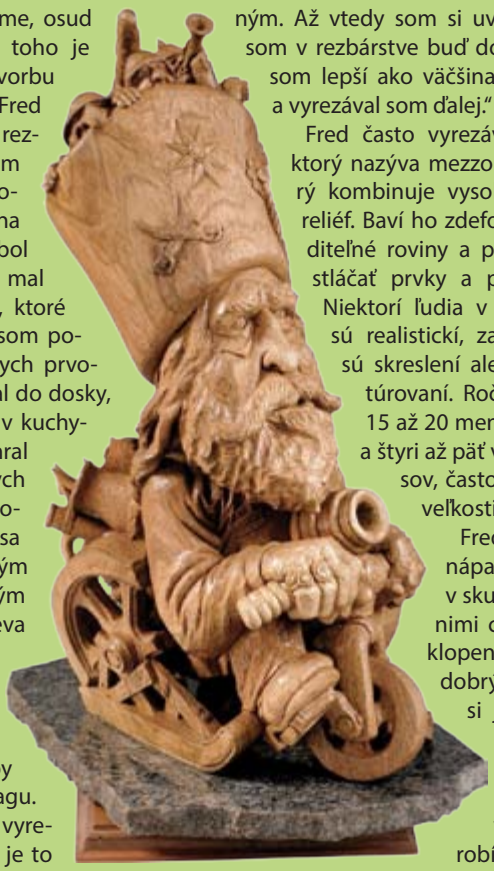

Fred často vyrezáva v štýle, ktorý nazýva mezzo reliéf, ktorý kombinuje vysoký a nízky reliéf. Baví ho zdeformovať viditeľné roviny a perspektívu, stláčať prvky a podrezávať. Niektorí ľudia v rezbárstve sú realistickí, zatiaľ čo iní sú skreslení alebo karikatúrovaní. Ročne vytvorí 15 až 20 menších kusov a štyri až päť veľkých kusov, často v životnej veľkosti.

Fred má veľa nápadov – v skutočnosti sa nimi cíti byť obklopený. „Každý dobrý umelec si je vedomý svojho prostredia.“ Čím viac toho robíte, tým viac by ste mali byť schopní vnímať inšpiráciu v prostredí, “uviedol. „Mám oveľa viac nápadov, ku ktorým sa nikdy nedostanem.“ Fred má v skutočnosti toľko nápadov, že je niekedy ťažké vrátiť sa k rezbárskej práci a dokončiť ju. „Pop-up sa objaví,“ povedal. „Ostatné veci prídu.“

Colegow tiež navrhuje rad rezbárskych nástrojov pre spoločnosť Henry Taylor Tools Ltd. v anglickom Sheffielde, na základe nástrojov, ktoré počas svojej práce vytvoril doma. Ide väčšinou o bočné ohnuté drážky a iné špeciálne nástroje, ktoré pomáhajú rezbárom dostať sa do úzkych, zložitých častí.“

„Umenie je všeobecne ako nové cisárske šaty – veriť je vidieť, skôr ako vidieť je veriť. Ľudia sa na moju prácu prišli pozrieť s očakávaním, že je výnimočná. Pomohlo mi to získať silnú miestnu podporu. To je veľmi dôležité“, prezrádza.

Fredovo umelecké oko, talentované ruky, zmysel pre humor a štýl pozdvihujú jeho diela na to, čo sa tradičnejšie prezentuje ako umenie. V profesionálnom vyrezávaní po dobu 35 rokov Fred nejaví známky zastavenia sa a ako tvrdí: „Som vďačný za to, že práve teraz odvádzam svoju najlepšiu prácu, veď vizuálni umelci majú s pribúdajúcim vekom potenciál zvyšovať kvalitu. Dúfam, že je to všeobecná pravda. Mojím tvorivým príspevkom celosvetovému rezbárstvu je odvádzať najlepšiu prácu, ako viem a zvyšovať úroveň a budovať úctu k tomuto umeniu.

-as-

PEFC
PEFC/23-44-05

www.lesy.sk